

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KENTSEL YEŞİL ALANLARDA YAPISAL VE
BİTKİSEL MATERYALLERİN KULLANIMINA
BAĞLI ZARARLARIN BELİRLENMESİ
'KAHRAMANMARAŞ KENT ÖRNEĞİ'**

AYŞENUR YABASUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

KAHRAMANMARAŞ 2019

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KENTSEL YEŞİL ALANLARDA YAPISAL VE
BİTKİSEL MATERYALLERİN KULANIMINA
BAĞLI ZARARLARIN BELİRLENMESİ
'KAHRAMANMARAŞ KENT ÖRNEĞİ'

AYŞENUR YABASUN

Bu tez,
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS
derecesi için hazırlanmıştır.

KAHRAMANMARAŞ 2019

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Ayşenur YABASUN tarafından hazırlanan "Kentsel Ve Yeşil Alanlarda Yapısal Ve Bitkisel Materyallerin Kullanımına Bağlı Zararların Belirlenmesi 'Kahramanmaraş Kent Örneği'" adlı bu tez, jürimiz tarafından 30 / 05 / 2019 tarihinde oy birliği / oy çokluğu ile Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Neslihan DOYGUN (DANIŞMAN)

Peyzaj Mimarlığı

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ATMACA (ÜYE)

Peyzaj Mimarlığı

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Şule KISAKÜREK (ÜYE)

Peyzaj Mimarlığı

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Mustafa YAZICI

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada, alıntı yapılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Ayşenur Yabasun

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZET

Bu çalışmada, Kahramanmaraş kenti örneğinde kentsel yeşil alanlarda vandalizm olarak da adlandırılacak zarar verme eylemlerinin varlığına dikkat çekilerek, nedensellik ilişkileri kurulmaktadır. Çalışma kapsamında uygulama sonrasında ortaya çıkan aksaklıkları tasarım aşamasında alınacak olası tasarım çözümleri ile önlemenin veya malzeme, zaman, işgücü ve maddi kayıpları en aza indirmenin olanaklı olup olmadığı araştırılmıştır.

Çalışma alanlarını, Kahramanmaraş kent merkezi sınırları içerisinde yer alan Büyükşehir Belediyesi, Onikişubat Belediyesi ve Dulkadiroğlu Belediyesinin sorumluluğunda bulunan Aliya İzzetbegoviç Parkı, Engelsiz Yaşam Parkı, Şeyh Şamil Parkı, Trabzon Caddesi ve Azerbaycan Bulvarı oluşturmaktadır. Üç park ve iki cadde olarak seçilen alanlarda yer alan donatı elemanları (banklar, aydınlatma elemanları, piknik masaları, bitkisel materyaller ve çöp kutuları) tez boyunca gözlemlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, parkların farklı bölgelerde bulunmasının vandalizm eylemlerinde herhangi bir etkisinin olmadığı ve tamamında vandalizm eylemlerinin meydana geldiği, bununla beraber vandalizm eylemlerinin meydana gelmesinde, donatı elemanlarının malzemesi, psikolojik etkenler, sosyoekonomik ve sosyokültürel etkenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. **Anahtar Kelimeler:**Kentsel Yeşil Alan, Kent Mobilyaları, Parklarda Vandalizm, Kentlerde Vandalizm.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Nisan / 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Neslihan DOYGUN

Sayfa sayısı: 67

ABSTRACT

In this study, in the case of Kahramanmaraş city, causality relations are established by drawing attention to the existence of damaging actions called vandalism in urban green areas. Within the scope of the study, it has been investigated whether it is possible to prevent any problems or material, time, labor and material losses by possible design solutions that will be taken during the design phase.

Aliya İzzetbegoviç park which is under the responsibility of the Metropolitan Municipality and Dulkadiroğlu Municipality, Onikişubat Municipality within the boundaries of Kahramanmaraş central city, consists of Park of Disabled Life, Sheikh Şamil Park, Trabzon Street and Azerbaijan Boulevard. Reinforcement elements (benches, lighting elements, picnic tables and trash cans) located in selected areas as three parks and two streets were observed throughout the thesis. According to the results, it was concluded that the presence of parks in different regions had no effect on the vandalism actions and all vandalism actions occurred, as well as the material of the reinforcement elements and psychological factors.

KeyWords: Urban Green Area, Urban Furniture, Vandalism in Parks, Vandalism in Cities.

Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Institute for Graduate Studies in Science and Technology
Department of Landscape Architecture April / 2019

Supervisor: Asst. Prof. Neslihan DOYGUN

Page number: 67

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışması süresince bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım ve çalışmamın her aşamasında sağladığı bilimsel katkılardan dolayı Dr. Öğr. Üyesi Neslihan DOYGUN'a, her fırsatta bilgi ve birikimlerinden yararlandığım tüm bölüm hocalarıma, tezim için gerekli olan tüm kaynakları sağlayan Dulkadiroğlu Belediyesine ve bana her konuda destek olan iş arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Son olarak, bu günlere gelmemde her türlü maddi ve manevi desteklerini gördüğüm aileme teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
TABLO VE ÇİZELGELER DİZİNİ	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
1.GİRİŞ.....	1
2. KURAMSAL TEMELLER	4
2.1. Açık Ve Yeşil Alanlar	4
2.2. Kent Mobilyaları.....	6
2.2.1. Kent mobilyalarının yerleştirilecekleri mekânlara göre sınıflandırılması.....	8
2.2.2. Kent mobilyası kullanım süreci	8
2.2.3. Tasarım olgusunun vandalizm ve etkisi	9
2.2.4. Yerel yönetimlerin kullanım sürecinde bakım- onarım çalışmaları.....	9
2.3. Vandalizm.....	10
2.3.1. Vandalizm nedir?.....	10
2.3.2. Vandalizm'in nedenleri	11
2.3.2.1. Sosyal etmenler.....	12
2.3.2.2. Mekânsal özellikler	13
2.3.2.3. Sosyo-psikolojik nedenler.....	14
2.3.3. Vandalizm'in sonuçları.....	15
2.3.4. Vandalizme dayanıklılık ve vandalizmi engelleme yöntemleri	16
2.4. Kaynak Özetleri.....	17
3. MATERYAL VE METOT	19
3.1. Materyal	19
3.1.1. Şeyh Şamil Parkı	23
3.1.2.Engelsiz Yaşam Parkı	25
3.1.3. Aliya İzzetbegoviç parkı.....	27
3.2. Metot.....	34

4. ARAŞTIRMA BULGULARI	37
4.1. Şeyh Şamil parkı.....	39
4.2. Engelsiz Yaşam Parkı.....	45
4.3. Aliya İzzetbegoviç Parkı.....	50
4.4. Trabzon Caddesi	54
4.5.Azerbaycan Bulvarı	57
SONUÇ	58
KAYNAKÇA.....	64
ÖZGEÇMİŞ.....	67

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 2. 1. Açık Alan Sınıflandırması (Ongun, 2013)	5
Şekil 2. 2. Ronclarke'ın Modeli(Ongun,2013).....	12
Şekil 3. 1. Kahramanmaraş Nüfusu Yıllara Göre Artışı.....	20
Şekil 3. 2. Çalışma Alanları Ve Uydu Görüntüleri (Google Earth, Netcad, 2018).	21
Şekil 3. 3. Şeyh Şamil Parkı Projesi (Autocad, 2013).....	23
Şekil 3. 4. Şeyh Şamil Parkının Genel Görünümü Ve Donatı Elemanları (2018)	24
Şekil 3. 5. Şeyh Şamil Parkının Bulunan Oyun Grubu (2018).....	24
Şekil 3. 6. Engelsiz Yaşam Parkı Genel Görünüm (2018)	25
Şekil 3. 7. Engelsiz Yaşam Parkında Bulunan Oyun Grubu (2018).....	25
Şekil 3. 8. Engelsiz Yaşam Parkı Projesi (Autocad, 2013)	26
Şekil 3. 9. Aliya İzzetbegoviç Parkı Projesi(Autocad, 2013).....	27
Şekil 3. 10. Aliya İzzetbegoviç Parkı Genel Görünüm (2018).....	28
Şekil 3. 11. Aliya İzzetbegoviç Parkı Biyolojik Gölet (2018).....	28
Şekil 3. 12. Trabzon Caddesi Genel Sınırlayıcılar (2018).....	29
Şekil 3. 13. Trabzon Caddesi Zemin Döşeme Ve Genişletilen Yaya Yolları (2018).....	30
Şekil 3. 14. Trabzon Caddesinde Bulunan Saksılar (2018).....	30
Şekil 3. 15. Kahramanmaraş Kent Meydanı Ve Yakın Çevresi Yolları Düzenleme Projesi (Kahramanmaras.Bel.Tr Erişim Tarihi: 15.10.2018)	31
Şekil 3. 16. Azerbaycan Bulvarı Refüj Düzenlemesi (2018)	32
Şekil 3. 17. Azerbaycan Bulvarı Üzerinde Bulunan Donatı Elemanları (2018).....	32
Şekil 3. 18. Azerbaycan Bulvarı Üzerindeki Donatı Elemanları (2018).....	33
Şekil 3. 19. Azerbaycan Bulvarı Üzerindeki Duraklar (2018)	33
Şekil 3. 20. Azerbaycan Bulvarı Refüjdeki Saksılar (2018).....	33
Şekil 3. 21 Çalışma Akış Şeması.....	36
Şekil 4. 1.Şeyh Şamil Parkı'nda Yer Alan Donatı Elemanlarında Meydana Gelen Vandalizm Eylemlerinin Dağılımı (Autocad, 2013).....	41
Şekil 4. 2. Şeyh Şamil Parkı'nda Oyun Grubunda Yapılan Gözlemler (2018).....	42
Şekil 4. 3. Şeyh Şamil Parkı'nda B3 Bankı Ve Ç2 Çöp Kutusunda Belirlenen Zararlar (2018)	42
Şekil 4. 4. Şeyh Şamil Parkı'nda Basket Sahasında Belirlenen Zararlar (2018).....	43
Şekil 4. 5. Şeyh Şamil Parkı'nda Park Ve Bahçe Ekiplerince Onarılan Masa (2018)	43

Şekil 4. 6. Şeyh Şamil Parkı Vandalizm Yoğunluğu Grafiği	44
Şekil 4. 7. Engelsiz Yaşam Parkı'nda Yer Alan Donatı Elemanlarında Meydana Gelen Vandalizm Eylemlerinin Dağılımı (Autocad, 2013)	45
Şekil 4. 8. Engelsiz Yaşam Parkı'nda Yer Alan Donatı Elemanlarında Meydana Gelen Vandalizm Eylemlerinin Dağılımı (Autocad, 2013)	47
Şekil 4. 9. Engelsiz Yaşam Parkı'nda Yer Alan M2 Kodlu Masada Belirlenen Zararlar (2018)	47
Şekil 4. 10. Engelsiz Yaşam Parkı'nda Yer Alan Ç2 Ve Ç4 Kodlu Çöp Kutusunda Belirlenen Zararlar (2018)	47
Şekil 4. 11. Engelsiz Yaşam Parkı'nda Yer Alan Bitkilerde Belirlenen Zararlar (2018)....	48
Şekil 4. 12. Engelsiz Yaşam Parkı Vandaliz Yoğunluğu Grafiği.....	49
Şekil 4. 13. Aliya İzzetgöviç Parkı'nda Yer Alan Donatı Elemanlarında Meydana Gelen Vandalizm Eylemlerinin Dağılımı (Autocad, 2013)	50
Şekil 4. 14. Aliyaizzetgöviç Parkı'nda Yer Alan Bank Ve Çöp Kutusunda Yapılan Gözlemler (2018).....	51
Şekil 4. 15. Aliyaizzetgöviç Parkı'nda Yer Alan Aydınlatma Ve Farklı Model Bankta Yapılan Gözlemler (2018).....	52
Şekil 4. 16. Aliyaizzetgöviç Parkı'nda Yer Alan Bitki Ve Yeşil Alanlarda Yapılan Gözlemler (2018).....	52
Şekil 4. 17. Aliya İzzetbegöviç Parkı Vandalizm Yoğunluğu Grafiği	53
Şekil 4. 18. Trabzon Caddesinde Bulunan Saksılarda Yapılan Gözlemler (2018).....	54
Şekil 4. 19. Trabzon Caddesinde Bulunan Banklarda Yapılan Gözlemler (2018).....	55
Şekil 4. 20. Trabzon Caddesinde Bulunan Çöp Kutusunda Yapılan Gözlemler (2018) ...	55
Şekil 4. 21. Trabzon Caddesinde Bulunan Aydınlatma Elemanlarında Yapılan Gözlemler (2018)	56
Şekil 4. 22. Azerbaycan Bulvarında Bulunan Çöp Kutusunda Yapılan Gözlemler (2018)	57

TABLO VE ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 2.1.Yaya alanlarındaki kentli gereksinimleri ve bunlara denk düşen donatılar (Fettah, 2005).....	7
Çizelge 3.1. Parkların alan bilgisi	22
Çizelge 3. 2. Caddelerin alan bilgisi	22
Çizelge 4.1. Donatıların parklara göre dağılımı	37
Çizelge 4.2. Donatı elemanlarının malzemelerine göre dağılımı	38
Çizelge 4.3. Şeyh Şamil Parkı Vandalizm Eyleminin Donatılar Üzerindeki Dağılımı ve vandalizm yoğunluğu analiz formu	44
Çizelge 4.4. Engelsiz Yaşam parkı Vandalizm eyleminin donatılar üzerindeki dağılımı ve vandalizm yoğunluğu analiz formu	48
Çizelge 4.5. Aliya İzzetbegoviç parkı Vandalizm eyleminin donatılar üzerindeki dağılımı ve vandalizm yoğunluğu analiz formu.....	53

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

KSÜ	: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Vb	: Ve benzeri
Vs	: Vesaire
TDK	: Türk Dil Kurumu

1.GİRİŞ

Kentin tanımı “nüfusu belli bir yoğunluğu aşan, ekonomisi tarım dışı etkinliklerde yoğunlaşan ve kendi nüfusundan başka, etki alanı içinde yaşayanlara da hizmet sağlayan yerleşmeler” olarak yapılmaktadır (Tarakçı, 2003). Türk Dil Kurumu’na göre kent kavramı, ‘şehir, site’ anlamlarına gelmektedir (TDK 2013).

Keleş’e (1980) göre kent, sürekli toplumsal gelişim gösteren ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi ihtiyaçlarının karşılandığı, çok az kimsenin tarımsal etkinliklerde bulunduğu, köylere göre nüfusu daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi olarak tanımlanmaktadır. Kısaca kentler, insan nüfusunun yoğun olarak bulunduğu alanlar olarak tanımlanabilir (Olgun, 2013).

Bayhan’ın 2017 yılında yaptığı çalışmaya göre kent olgusu, tarihsel olarak insanoğlunun yerleşik hayata geçmesiyle birlikte ortaya çıkmıştır. Kent, geçmişi çok eskilere dayanan ve tarihsel serüven içinde kendisinden sürekli farklı yapı, isim ve biçimlerden bahsettiren bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentlerin tarihsel serüvenine baktığımızda, uygarlıkların ve kültürlerin büyüdüğü, geliştiği mekânlar olmuşlardır. Kentler insan gelişimini etkileyen en önemli etkenlerin başında gelmiştir.

Kentleşme, “insanın uygarlaşmaya dönük varoluşunda bir aşama, önemli bir kilometre taşıdır. Kentleşme bir taraftan da gelecek kuşaklara aktarılması için bilim ve sanattaki sonuçların paylaşılması ve insanın zamanı ve mekanı kullanma ve estetiği yaşam pratiğinde algılayışıdır” (Tarakçı, 2003).

Gölbaşı (2007) çalışmasında kentleşmeyi şöyle açıklamıştır; kentleşme, kent sosyolojisi literatüründe iki anlamda kullanılmaktadır. Bir anlamı kentleşme, kentlerin sayısını ve burada yaşayan nüfusun artışı ifade eder. Bu nüfusun yapısı ve durumu ile ilgilidir; odağında kentlerin nüfusunun ne ölçüde ne sebeplerle artmakta olduğu bulunmaktadır. Kent sosyolojisi için daha kullanışlı olan anlamı, kentleşmenin anlamı daha nettir. Bu anlamıyla kentleşme yalnızca nüfus hareketliliğini ifade etmez, aynı zamanda bir toplumun ekonomik ve sosyal yapısındaki değişmeyi ifade eder .

Türkiye’de kent nüfusunun hızlı artışı, sosyal, ekonomik, politik ve kültürel koşulları değiştirmekte ve bu değişim sonucunda kent merkezinde açık-yeşil alanların yatay ve düşey yönde giderek azalmasına yol açmaktadır. Böyle bir yapıya sahip kentler, kent sakinlerinin yaşam kalitesini düşürmektedir, insanları doğal ortamdan

uzaklaştırmakta, fiziksel ve zihinsel açıdan olumsuz etkilemektedir. Kentsel mekânda açık ve yeşil alanlar, genelde bir bütünlük içinde yer alır ve birbirini tamamlarlar. Bu nedenle açık-yeşil alanlar, kentin fiziksel yapısını biçimlendiren temel alan kullanımlarından birisi olup diğer alan kullanımlarını bir çatı altında toplayan bir denge unsurudur (Olgun, 2013).

Direkt olarak kentsel alanlarda kullanıcıların kendilerini güvende hissetmesi kentsel alanların kullanımını etkileyen önemli bir faktördür. Bu güven faktörünü bozan en önemli olaylardan biri vandalizm eylemidir. Kentsel ve kamusal alanlarda daha çok görülmektedir. Bu eylemler sonucu kalitesi düşen alanları kullanıcılar tercih etmek istememektedir. Bu rekreasyon alanlarının faaliyetlerinde yani kullanımında düşüşe sebep olmaktadır. Aynı zamanda şehrin estetik görünümü ve şehrin sakinlerini olumsuz etkilemektedir (Yavuz ve Kuloğlu, 2010). ABD Adalet bakanlığı Çocuk Adalet ve Suç Önleme Bürosu tarafından yayınlanan gençlik eylemde dergisinde "vandalizm" şöyle tanımlanmıştır; kamu yada özel mülkiyette kasıtlı yıkımdır. Posta kutularını parçalamak, başka birinin mülkiyetine çöp atmak, halka açık yerlerde çizim grafiti yapmak, terk edilmiş binaların pencerelerini kırıp imha etmek gibi vb. davranışlardır. Vandalizm okullara, ev sahiplerine, işletmelere yılda 15 milyar dolara mal olmuştur (U.S. Departmen of justice, 1998).

İnsanların kentte yaşayışlarını, kente karşı davranış biçimlerini, tepkilerini, kısacası kent ve insan ilişkisini inceleyerek kentteki kamusal ürünlere ve yaşantıya neden zarar verdiğini anlayabiliriz. Bireyin mekânı algılayışı, sosyolojik ihtiyaçlar, psikolojik durumlar ve kişisel farklılıklar tarafından etkilenmekte iken mekânın kendisi de bireyin davranışlarını etkilemektedir. Hem ruhsal hem de fiziksel uyarıcıların davranışsal tepkiler üzerinde farklılıklar yaratmaktadır (Tarakçı, 2003).

Mekân ve kullanıcı arasında karşılıklı ilişki söz konusudur. Bu ilişki hem mekânı hem de kullanıcıyı etkilemektedir. İnsanlar çevreleri, binaları ve mekânları oluşturmakta; daha sonra bu çevreler, binalar ve mekânlar insanı yönlendirmekte, sınırlandırmakta ve verimini etkilemektedir. Çevresel tasarımın amacı, insanın çevre içerisindeki ihtiyaçlarını karşılamak ve insanların istediği şekilde çevreyi donatmaktır. Ancak çevre için tasarımlar, insanların çevrelerinden tam olarak ne istedikleri ve çevrenin üzerlerindeki etkisi konusunda çok geniş bilgilerle yapılır ve bu bilgiler tasarım yapmak için çok önemli ihtiyaçtır (Tarakçı, 2003).

Yaşanabilir kentsel mekanların sürekliliklerini sağlamak, öncelikle var olan kentsel mekanların korunmasını gerektirir. Eğer, yaşadığımız kentsel mekanlarda belirgin bazı

problemler arsa, bunları oluşturan sebepler araştırılmalıdır. Önlemleri alınarak problemlerin azaltılmasına çalışılmalı ve daha sonra problemlerin anlaşılmasına bağlı olarak, yeni tasarlanacak kentsel mekanlarda, bu problemlerin anlaşılmasında için tasarımcılar yeni çözümler hakkında bilgilendirilmelidir (Yıldırım, 2000).

Bu sorunlardan biri olan vandalizm, ülkemizin de dahil olduğu toplumlarda her yıl gittikçe artan oranda maddi kayıplara neden olmakta, çevre kalitesini düşürmekte ve kent estetiğini bozmaktadır. Vandalizm, anlamsız, acımasız ve amaçsız bir eylemdir. Ülkemizdeki maddi boyutu kesin olarak belirlenmemesine rağmen, Adalet İstatistikleri (Adalet bakanlığı tarafında her yıl suç ve suçluluk hareketlerini ve ülke genelindeki dağılımını izlemek adına istatistik verileri toplamakta ve yayınlamaktadır.) on yıl öncesine oranla sadece kamu mallarına karşı yapılan tahribatlarda %100 oranında artış olduğunu göstermektedir. Sosyal ve fiziksel yansımaları kenti ilgilendiren Vandalizm sorununun özellikle fiziksel boyutu bu araştırmanın konusu olmuştur (Yıldırım, 2000).

Günümüzde kentsel sorunları arasında yer alan vandalizm; bir çevre sorunu olmanın ötesinde, sosyal boyutu ile toplumdaki eğitim eksikliğine bağlanabilen, ekonomik koşullar nedeni ile artabilen ve kent yönetimlerini de ilgilendiren bir sorun olarak düşünülebilir (Yıldırım, 2000).

Leboyer'e (1984) göre vandalizm sadece sosyal bir problem ve bunun sonucu değildir; suçluluk veya belirli bir kişilik problemi, yetersiz bir ortam ve sosyal normların eksikliğidir. Aslında bunların bir bütün olarak karşımıza çıkmış halidir.

Sarıtaş'a (2009) göre yapılan bir çok tanımlamalar çerçevesinde vandalizmin oldukça farklı şekillerde algılanabildiğini vurgulamış ve vandalizmi, "mala karşı şiddet" ile eş anlamlı olarak kullanabilir ve ceza kanunlarında düzenlenen mala zarar verme suçunun kriminolojik incelenmesi olarak anlaşılabilir diye belirtmiştir. İkinci olarak Vandalizm, daha dar bir anlamda yani yine her türlü mala, ancak belli bir psikolojik durumun ortaya çıkması şeklinde yani özel bir zarar verme amacı olmaksızın zevk için gerçekleştirilen fiillere özellikle tanımlanabilir.

Bu çalışmada; insanların yaşamlarında büyük bir çoğunluğunu kamusal ve kentsel alanlarda geçirmesi ve bu zamanların kalitesini düşüren vandalizm olgusunu incelemek, ve olası çözüm önerileri sunmak hedeflenmiştir. Bu nedenle Kahramanmaraş kentinde kullanım yoğunluklarına göre 3 park ve 2 ana cadde seçilmiştir. Kentsel yeşil alanlarda insanların kullanımına sunulan yapısal ve bitkisel materyallerin üzerindeki vandalizm araştırılması ve olası çözümün belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1. Açık Ve Yeşil Alanlar

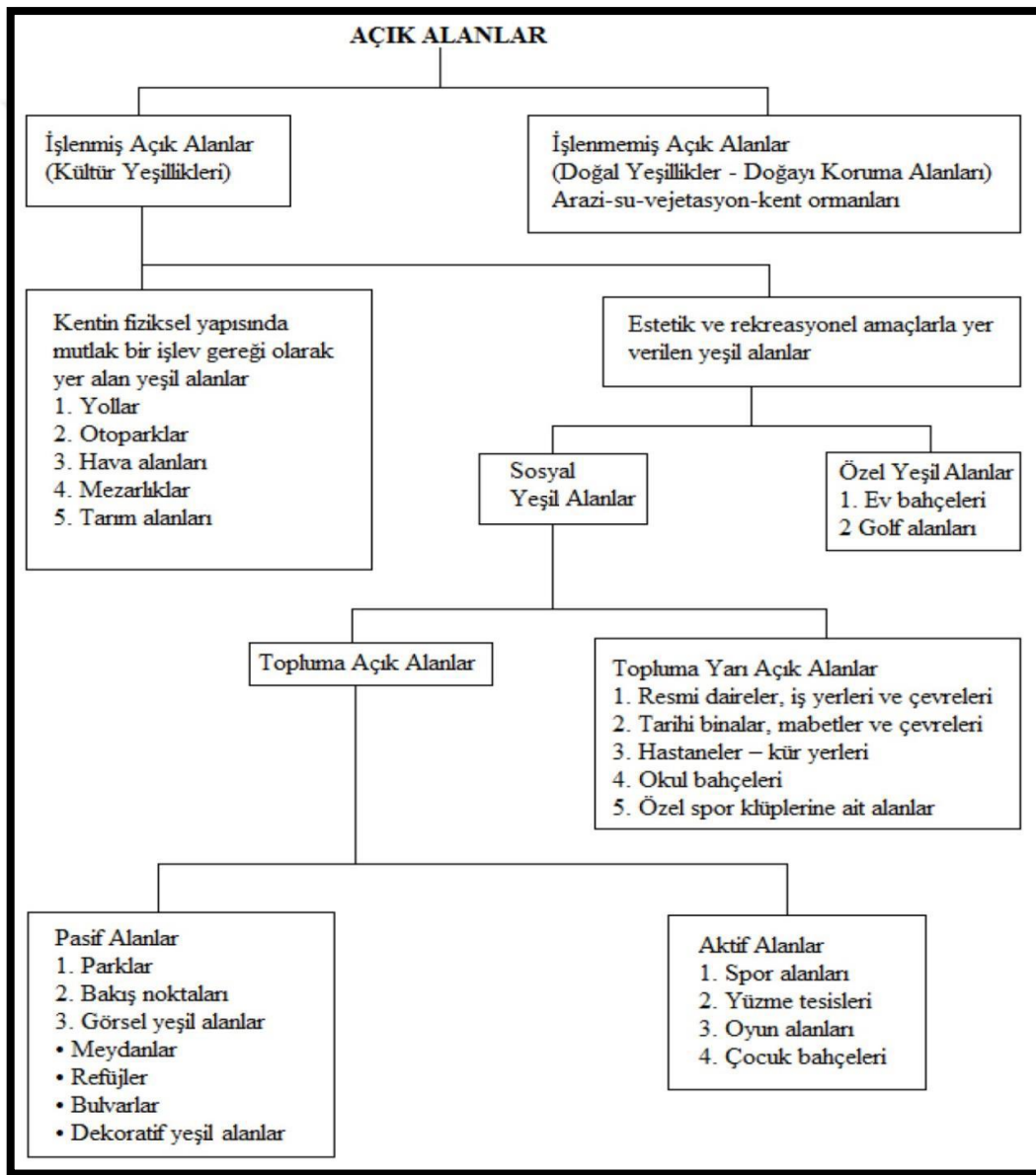
Olgun'un 2013 yılında yaptığı çalışmaya göre bir kentin genel karakterini, mimari yapılar, açık-yeşil alanlar ve bunların birbirleriyle olan ilişkileri ve bütünlüğü belirler. Açık-yeşil alanlar, insan ile doğa arasındaki bozulan ilişkiyi dengeler ve kentsel yaşam koşullarının iyi bir hale gelmesinde önemli bir konuma sahiptir. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde açık-yeşil alanların nitelik ve nicelikleri, medeniyetin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda pek çok gelişmiş ülke, insanların zihinsel ve fiziksel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak insan yaşamı için uygun kent mekânı veya ekolojisini planlama ve oluşturma konusunda çalışmaya önem vermiştir. Kentsel yeşil alanlar, içerdikleri bir çok işlev nedeniyle yaşanabilirliği sağlamak yönünden önemli alanlardır. Özellikle son yıllarda artan hızlı ve düzensiz göç nedeniyle plansız yapılaşmalar artmış ve çevre betonlaşmaya doğru hızla ilerlemiş, doğadan uzaklaşmış kentsel yeşil alanlara ihtiyaç artmıştır sonucuna varmıştır (Olgun, 2013).

Alkay ve Ocakçı 2003' de yaptığı çalışmada Kentsel yeşil alanların bir ögesi olan kent parklarını, kent mekânı içinde fiziksel ve sosyal çevrenin niteliğini belirleyen, eğitimsel, kültürel ve rekreasyon amaçlı kullanımlara olanak tanıyan ve toplumun tüm bireylerinin kullanımına açık olan kamu mekanlarıdır diye açıklamıştır. Kent parklarının kent mekânı içinde ürettikleri birçok fayda vardır, bunun nedeni kentsel fonksiyon alanlarından biri olmalarıdır (Alkay ve Ocakçı, 2003).

Genel olarak açık alanlar, doğal yapısı ve doğal formu ile korunan fazla bina gerektirmeyen ve yerleşme gereksinimi olmayan bölgelerdir. Açık alan sınıfı içine parklar, oyun alanları, mezarlıklar, geniş alanı olan okul, hastane ve diğer kamu kurum binalarının bahçeleri, ev bahçeleri vs. dâhil edilebilir (Şekil 2.1). Bununla birlikte açık alan kavramı daha çok parklar, oyun alanları gibi yerleşim alanı içinde yer alan ya da halkın kullanabildiği işlenmemiş boş alanları ifade etmektedir (Olgun, 2013).

Askan 2013' de yaptığı çalışmada bitkilerin kentsel çevrenin kalitesini arttırmakta çok önemli rol oynadığını belirtmiştir. Kullanıldıkları mekânları daha yaşanabilir ve canlı mekânlar haline getirmektedir. Bitkilendirme tasarımı çalışmaları sayesinde insanlar günlük yaşamda doğayla buluşma olanağı bulmaktadırlar. Bitki materyali genellikle orman ve ziraat mühendisleri için bir üretim elemanı, mimarlar ve sanatçılar için estetik bir eleman, şehir plancıları için ise yaşam koşullarını iyileştiren malzemeler olarak görülmektedir. Peyzaj mimarları ise bu mesleklerden farklı olarak bitkileri sadece canlı,

yaşayan veya üretim amaçlı eleman olarak görmenin yanı sıra onlara tasarımın bir parçası, mimarinin tamamlayıcı ögesi olan bir eleman gözüyle bakmalıdırlar. Açık ve yeşil alan standartları, ülkeden ülkeye olduğu kadar ülkedeki kentler arasında da değişebilen bir olgudur. Çünkü kent insanının yaş, kültür, meslek ve ekonomik durumları farklı olacağından, yeşil alan gereksinimleri de farklılık göstermektedir. Açık ve yeşil alan standartlarının saptanmasında, kentin iklim, topografya, kentin konumu gibi fiziksel çevre özellikleri kadar sosyal, kültürel, ekonomik faktörler, kullanım yoğunluğu da önemlidir (Askan, 2013).

Şekil 2. 1. Açık Alan Sınıflandırması (Bayraktar, 1973, Budak , 2010, Ongun, 2013)

2.2. Kent Mobilyaları

Kent mobilyaları, herhangi bir peyzaj alanında yada kentsel mekanda, kullanıcıların konfor, bilgi, ulaşım kontrolü, korunma, eğlenme, dinlenme gibi çeşitli işlevlerine cevap vermek üzere yerleştirilmiş öğelerdir. Kent mobilyaları birer kullanım nesnesi olarak her şeyden önce kendisini var eden emel kullanımını da özendirecek bildiri taşımalıdır. Bu donatılar zaman içerisinde temel kullanım işlevlerinin yanı sıra toplum içerisinde 'bir anlam aktarma', 'anlamaya konu olma', 'bilgi iletme', 'bir bildirinin taşıyanı olma' gibi iletişimsel işlevleri de yüklenirler. Böylelikle katıldığı çevrenin peyzajı içerisinde işlevsel, anlamsal, estetik boyutlarda görevler yüklenerek çere kimliğinin öğelerinden birisini oluştururlar. Kent mobilyaları, kentsel mekanlardaki farklı gereksinimlerini karşılamak üzere çeşitlenmektedir. Yaya alanlarındaki kentli gereksinimleri ile bunlara denk düşen olanaklar ve kent mobilyaları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Tablo 2.1.) (Fettah, 2005).

Kentsel dış mekânların insanın günlük yaşamına huzur ve kolaylık verici düzenlemeleri, insana yaşama gücü veren, uyumlu, sağlıklı bir moral ortamı doğurur. Kentsel dekorasyonun canlanmasında yapısal peyzaj ve kent mobilyalarının birçok önemli yönleri vardır. Yapısal peyzaj ve kent mobilyalarının, insanın kent dokusu içindeki her açıdan yaşamını kolaylaştıran, bireyler arası iletişimi sağlayan, değişik nitelik ve niceliklerde olan, mekana fonksiyonel ve estetik açıdan belirli bir anlam kazandıran, mekânı tanımlayan ve tamamlayan niteliklerdir, objelerdir (Çelik 2013).

Tablo 2.1.Yaya alanlarındaki kentli gereksinimleri ve bunlara denk düşen donatılar (Fettah, 2005).

Beklenti/Amaç/Aktiviteler	Donatı/Olanaklar
Yürümek, ulaşmak	Uygun yaya alanları
Dinlenmek oturmak	Bank, oturma yer veya elamanları
Vitrin bakmak, alışveriş	Yeterli ve korunaklı alan
Çevreyi seyretmek	Havuz, heykel, bina, ağaç, çiçeklik, insan vb.
Rekreasyon , sosyal ve kültürel eylemler	Müzik ve gösteri alanları, süs havuzları, anfi vb. olanaklar
Bilgi almak (sinema, tiyatro, bilgilenme ve tanıtım harita ve planlar)	Panolar ve levhalar, elektronik yer tayini elemanları vb.
Periyodik temel gereksinimlerin karşılanması(susuzluk, tuvalet ihtiyaçları v.b)	Çeşme, büfe, meşrubat otomatları, WC
Çöp atıklarından kurtulmak	Çöp kutuları vb.
Motorlu taşıtlardan korunmuş ve emniyette olmak	Bariyer, parmaklık, postlar, babalar
Doğal ve yapay çevresel etkilerden korunmuş olmak(ses,toz,duvar vb. bölücü elemanlar, güneş vb.)	Arkad, gölgelik, doğal bitki duvarları/perdeleri
Ulaşım olanaklarından yararlanmak	Duraklar ve iniş- binış yerleri/alanları

Feyizoğlu, 2008 yılında yapmış olduğu çalışmada, insanlık doğduğu ilk günden itibaren yaşadığı çevreyi düzenlemek için çabalamış, köyler, kasabalar, kentler kurulmuştur. Bu çevre içindeki insanların basit ihtiyaçlarını karşılayan öğeler ise kent mobilyaları olmuştur. Kent mobilyalarının düzenlenmesi ve kullanışlı hale getirilmesinde kentsel mekanların oluşturulmasının da etkisi vardır. Kentsel mekanlar iyi bir kentsel planlama ile ortaya çıkar. İnsanlar zamanlarının çoğunu evlerinin dışında kalan mekanları kullanarak geçiriyorlar ve bu alanların çoğu topluma açık ortak kullanılan mekanlardır.Bu mekanlara kentsel mekan denir ve amaç insanlara kullanım rahatlığı sunmaktır. Bu da kent mobilyaları ile sağladığı sonucuna varmıştır.

2.2.1. Kent mobilyalarının yerleştirilecekleri mekânlara göre sınıflandırılması

Kent mobilyaları kentsel mekanlarda kullanıcıların bir çok işlevlerine cevap verir. Akyol (2007) yılında yapmış olduğu çalışmada kent mobilyalarını yerleştirilecekleri mekanlara göre 7 başlık altında sınıflandırmıştır.

- i) Geçiş alanları – sokaklar, yaya yolları
- ii) Meydanlar ve dinlenme alanları
- iii) Tarihi kimlik taşıyan bölgeler
- iv) Alış-veriş mekanları
- v) Parklar
- vi) Çocuk oyun alanları
- vii) Spor alanları

Büyüklüğü, barındırdığı işlevsel çeşitliliklerine göre parklar kent dışında yer alan bölge parkından konut gurubu dinlenme alanına kadar uzanan geniş bir yelpazede kentte yaşayan insanlara hizmet verir. Parklar ölçülerine, , etki alanlarına ve gereksinimlerini karşıladıkları nüfusun büyüklüğüne,bulundukları aktivite çeşitliliğine göre, farklı sınıflamalar içinde incelenmektedirler. Genel olarak büyüklük ve etkiledikleri alana dayalı olarak parklar; bölge parkları, semt parkları,kent parkları, mahalle parkları ve küçük parklar yada cep parkları olarak sınıflandırılırlar (Akyol, 2007).

Parklarda yer alan donatı elemanları, insanın kent içerisindeki bireysel ve toplumsal yaşamını kolaylaştıran, bireyler arası iletişimi sağlayan, mekâna fonksiyonel ve estetik açıdan belirli bir anlam kazandıran, mekânı tanımlayan ve tamamlayan niteliklerdir, değişik nitelik ve niceliklerde olan objelerdir. Bu nedenle sadece işlevsel değil, kent peyzajını canlandırıcı etkileri açısından da büyük önem taşımaktadırlar (Olgun, 2013).

2.2.2. Kent mobilyası kullanım süreci

Akyol (2007) yaptığı çalışmada, kent mobilyaları mekana koyulmalarıyla kullanıma sunulmuş olurlar. Kullanım süreçlerinde ilk olarak mekanı yenilemek dışında sahip olabilecekleri diğer işlevler mekandaki kullanımlarının olabildiğince uzun sürmesine çalışmak ve ömürlerini uzatmak olmalıdır önerisinde bulunmuştur .

Kent gibi sürekli hareketli bir yapıya sahip yerleşimlerde bu elemanların eskimesine yol açan bir çok etken vardır. Akyol bu etkenleri üçe ayırmış, fiziksel faktörler, kazalar ve vandalizm olarak belirtmiştir.Kent mobilyası seçiminde ve vandalizme dayanıklılık konusunda altı kriter önem taşır ; uygunluk, ölçek, malzeme, bakım, yerleşme

planı ve bağlantı detayları. Akyol'a göre Parçalama, zarar verme eyleminin çeşitleri ideolojik olarak 5 ana grupta toplanabilir:

1. Soyguncu vandalizm
2. Taktikçi vandalizm
3. İntikamcı vandalizm
4. Oyuncu vandalizm
5. Kavgacı vandalizm (Akyol, 2007).

Kent mobilyaları bir çok zaman, çeşitli nedenlerden dolayı gerçekleştirilen vandalizm eylemlerine maruz kalmakta veya kötü kullanım sonucu kısa zamanda kullanılamaz hale getirmektedir (Zülfikar, 1998).

2.2.3. Tasarım olgusunun vandalizm ve etkisi

Kent mobilyaları tasarımında tasarımcı, hangi malzeme ve bağlantı detayları, hangi formlar, renkler, dokular kullanıcıların benimseyeceği, iletişim kurabileceği ve aynı zamanda zarar vermeyeceği bir tasarıma nasıl olanak tanır sorusuna cevap aramalıdır. Çünkü, göze hoş gelmeyen, insanlara sempatik gelmeyen, benimsenmeyen elemanlar saldırgan hisleri ortaya çıkaracak ve ne kadar sağlam ve kaliteli olursa olsun zarar görmekten kurtulamayacaktır. Bu sebepten dolayı, kent mobilyaları tasarımında dayanıklılığın yanı sıra işlevsellik estetik değerlere sahip olma, mekana uygunluk gibi faktörler öncelik olarak dikkate alınmalıdır. Bu nedenle tasarımcılar bu konulara çok önem vermelidir (Akyol, 2007).

Tasarımcıların rolü, toplumdan, finanse eden yerel yöneticilere, üretici firmalara ve ilgili kurumlara kadar tüm aşamalarda sistemin çalışırılığını kullanılabilirliğini sağlamaktır. Tasarımcılar, hangi malzeme ve detayların, hangi formların, renkler ve dokularla, insanların benimseyebileceği, iletişim kurabileceği, zarar vermeyeceği, dayanıklı bir ürün oluşturmak için araştırma yapmalı ve ürünleri araştırma sonucuna göre şekillendirmelidir (Zülfikar, 1998).

2.2.4. Yerel yönetimlerin kullanım sürecinde bakım- onarım çalışmaları

Yerel yönetimler kent mobilyalarının bakım-onarımları yapmalı düzenli kontroller sağlamalıdır. Doğal faktörler, kazalar ve vandalizm sonucunda kent mobilyaları fiziksel ve görsel olarak eskimekte ve işlevlerini tam olarak yerine getirememekte veya yitirmektedirler (Tarakçı, 2003).

Yerel yönetimlerin bu iş için bütçe ayırmaları ve eleman eğitmeleri gerekmektedir. Bakım ve onarımı gerçekleştirecek kişiler bilgili ve becerili olmalıdırlar. Ayrıca bakım-onarım çalışmaları aksatılmadan düzenli bir şekilde yapılmalıdırlar (Türkoğlu,1991).

2.3. Vandalizm

2.3.1. Vandalizm nedir?

Dinçtürk 2007 yılında yaptığı çalışmada “Vandalizm” günlük yaşamda çok sık karşımıza çıkan bir kelime değildir; ancak farkında olunmasa da maalesef ki çok sık rastlanan ve yaşanan bir konu haline gelmiştir diyerek vandalizmin önemini belirtmiştir. Kavramların iyi anlaşılabilmesi için tanımlamalara gereksinim olduğundan öncelikle birçok kaynaklardan Vandalizm kelimesinin kökenine ve sözlük anlamına bakılması gerekmektedir (Dinçtürk 2007).

Burcu vd’ne (2007) göre vandalizm, kamu ya da şahsi mülke yönelik zarar veren ve çoğunlukla istemli bir saldırganlığı içeren davranışlardır. Conklin’e (1989) göre ise, vandalizm, mal sahibinin izni olmadan malın tahribi, şeklinin ya da görünümünün bozulması ve hasara uğratılmasıdır (Dinçtürk 2007).

Vandallar, Miladın başlangıç yıllarında Kuzey Afrika’da bir krallık kuran ve Roma İmparatorluğu ile yaptığı savaşlarda acımasızlığı ile ün salan, 455 yılında Roma’yı yağmalayan Germen halkıdır. 5. yüzyılın başında Hunların önünden Batıya doğru kaçan vandallar, Galya’nın bir bölümünü istila ederek yakıp yıktıktan sonra 409’da İspanya’ya yerleşmişlerdir. Siling ve Alan vandallarının Roma müttefiklerinin saldırıları sonucunda dağılması nedeniyle, Kral Gunderich yönetimindeki Asding Vandalları zamanla egemen grup durumuna gelmiş; ardından Roma’yla bir antlaşma yaparak, 435’te müttefik statüsünü kazanmışlardır. Dört yıl sonra Roma’ya bağımlılığa son vererek Karaca’yı ele geçirip bağımsız bir otokrasi kurmuşlardır; Romalılara ait tarım arazilerine el koymuşlardır (Olgun, 2013).

Tarihe bu kısa bakıştan anlaşıldığı üzere, vandalların Roma’nın sanat ve uygarlık yapıtlarını, saygısızca ve acımasızca yok etmeleri, günümüzde kutsal, güzel ve değerli sayılan ürün ve nesnelere bilerek veya bilmeyerek zarar verme olgusuna isim vermelerine neden olmuştur. Kelimenin kökenine ve sözlük anlamı dışında, tanım olarak vandalizm estetik nesnelerin tahribinden daha öte bir davranışlar toplamıdır. Nitekim sözlük tanımlarında kamuya ait malların tahribi niteliği de daha baskındır (Tarakçı, 2003).

Vandalizm, herhangi bir kamu veya özel mülke ait eşyaya bilerek ve kötü niyetli olarak verilen her türlü zarardır. Vandalist eylemlerin içerisinde, başka bir kişiye ait olan eşyalara zarar verilmesi, kamusal alanlara duvar yazıları ve resimlerin çizilmesi, camların kırılması ve kullanılmayan binalara zarar vermekte girmektedir.

Tanımlardan anlaşıldığı üzere vandalizm ile parklarda, oyun alanlarında, okullarda, yurtlarda, kütüphanelerde, ibadet yerlerinde, toplu taşıma araçlarında, sanat eserlerinde, toplu konutlarda, araçlarda, sokak işaret ve levhalarında, arkeolojik alanlarda, telefon kulüpleri vb. yerlerde, özet olarak yaşamın her yerinde karşılaşmak mümkündür (Olgun, 2013).

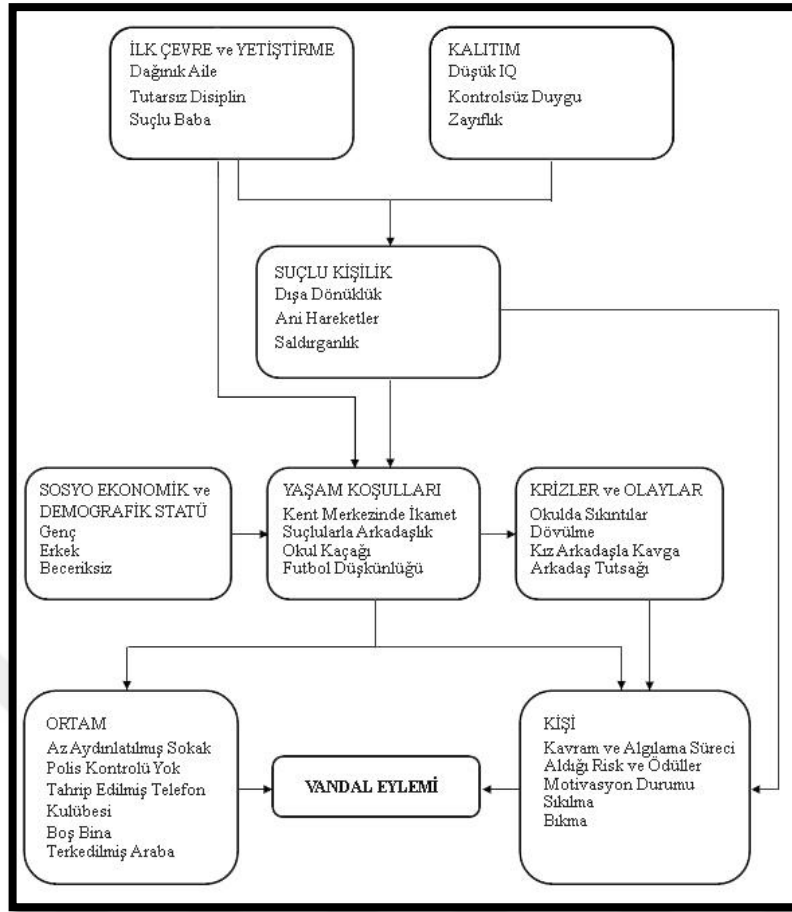
2.3.2. Vandalizm'in nedenleri

Sosyolojiden psikolojiye, endüstriyel tasarımdan mimari kentsel tasarıma kadar birçok disiplinde araştırma konusu olan vandalizmin oluşmasında çok çeşitli faktörler rol alır. Birkaç faktör vandalizmin nedenlerini, sosyal ve fiziksel yokluklarla açıklarken; bazıları ise yapılaşmış çevre ve yapıların boyut, şekil, tip ve toplum kontrolü ile ilişkili bulmuştur. Bir yandan çevresel (okul, iş, dinlenme, eğlenme, dostluk, aile ve komşuluk ortamları), diğer yandan duygusal faktörler (sıkıntı, kişisel ilişkiler, aksiliğe çatma, tatminsizlik ve bir işe yaramama duygusu) vandalizm eyleminde rol alır (Olgun, 2013).

Vandalizm eylemleri dünyanın her yerinde hükümetlere ve yerel yönetimlere vandalizme uğramış elemanların onarımı veya yenilenmesi için çok büyük maliyetler oluşturmaktadır. Kamu veya kişiye ait mülke zarar verme şeklinde meydana gelen suçlarda, yaygın bir düşünce olarak suçların gençler tarafından işlendiği düşünülmektedir. Fakat bununla beraber bazı ülkelerde suçluların yaş istatistiklerine bakıldığında yetişkinlerin gençlerden daha yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir. Örneğin, İsveç'te polise bildirilen mülke zarar verme suçlarının yaklaşık % 40'ı 25 yaşın üzerindeki kişiler tarafından işlendiği belirlenmiştir. Bu nedenle meydana gelen vandalizmin sadece gençler tarafından işlenmediği saptanmıştır (Ross 1992).

Suçbilimciler, insan davranışının, kişilik veya sosyal kökenlerden çok özellikle içinde bulundukları ortamdan etkilendiği inancına dikkat çekmektedirler (Olgun, 2013).

Böylesine farklı ve birbiriyle bağdaşmayan fikirleri bir araya getiren RonClarke'ın model önerisi Şekil 2.2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. 2. RonClarke'ın Modeli(Yıldırım, 2000, Ongun,2013).

2.3.2.1. Sosyal etmenler

Saldırganlık ya da onun bir biçimi olan vandalist davranışlar aslında sosyalizasyon süreci içinde şekillenmektedir. Gerçekte saldırganlık içeren davranışların insanın doğasında bulunan içgüdüsel dürtülerle şekillendiği bazı bilim adamlarınca kabul edilse de, özellikle sosyal bilimciler tarafından saldırgan davranışların aslında sosyal faktörlerin etkisiyle şekillendiği düşünülmektedir. Özellikle etnologların iddialarınca saldırganlığın içgüdüsel ve insan tabiatında var olduğu şeklindeki tek kabulün ve sadece bazı sosyal bilimcilerce sosyal çevrenin ürünü olduğu şeklindeki bir diğer tek kabulün aslında son dönemlerde ortak alanda buluşturulduğu dikkat çekmektedir. Buna göre, insan tabiatında var olan saldırganlığın ortaya çıkışının, şeklinin, kapasitesinin, yoğunluğunun sosyal koşullarca belirlendiği ve bu anlamda bireyin sosyalizasyon sürecinde öğrendiklerinin çok önemli olduğudur (Burcu vd 2007).

Yücel'in (2003) tanımıyla, saldırgan davranış sosyal ortamda oluşan hayal kırıklıklarına karşı duygusal bir yanıt veya özel bir duruma karşı beliren öğrenilmiş bir

tepki ifadesi olarak görülmektedir. Tabiat sadece şiddet için kapasite sağlarken, sosyal koşullar bu kapasitenin nasılinı veya kullanılıp kullanılmamasını belirler (Burcu vd 2007).

Phillips'e (1996) göre, vandalizm genellikle, sosyo ekonomik yönden bakıldığında gelişmemiş yerlerde, işsizlik sorunun ve gelir düzeyinin düşük olduğu bölgelerde daha fazla görülmektedir (Yıldırım 2000). Downesvd (1989) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, özellikle gelir düzeyi düşük ailelerin oturduğu yerleşim alanlarında, diğer yerlere oranla daha fazla vandalizm olaylarının olduğu saptanmıştır (Yıldırım 2000).

Ayrıca, vandalizm olarak nitelendirilebilecek eylemlerde çoğunlukla çocukların yer aldığı görülmektedir. Poyner'e (1983) göre, Oscar Newman'ın yaptığı bir araştırma, bir yerde bulunan çocuk sayısının vandalizm eylemleri ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu sonucu doğrulayan bir araştırma da Wilson tarafından yapılmıştır. Wilson, Greenwich'te telefon kulübelerine verilen zararlar ilgili bir araştırmada, bir yerde bulunan çocuk sayısındaki fazlalığın vandalizmin seviyesinde artışa neden olduğu sonucuna varmıştır (Dinçtürk 2007).

Wilson ve Healy'nin (1987) yapmış olduğu çalışmaya göre ise, vandalizm eylemlerini gerçekleştiren tipik vandalların yaş aralığı 13-17 arasındadır. Genellikle kentin yoksul coğrafi bölgelerinde yaşamaktadırlar. Eğitim seviyeleri nispeten düşük olan vandallar, kalabalık bir aile ortamında yetişmişlerdir.

Ross (1992) çalışmasında kamu veya kişiye ait mülke zarar verme şeklinde meydana gelen suçlarda, yaygın bir düşünce olarak suçların gençler tarafından işlendiği düşünülmekte ancak bununla beraber bazı ülkelerde suçluların yaş istatistiklerine bakıldığında yetişkinlerin gençlerden daha yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir. Örneğin, İsveç'te polise bildirilen mülke zarar verme suçlarının yaklaşık % 40'ı 25 yaşın üzerindeki kişiler tarafından işlendiği belirlenmiştir. Bu nedenle meydana gelen vandalizmin sadece gençler tarafından işlenmediği sonucuna varmıştır.

2.3.2.2. Mekânsal özellikler

Suçu etkileyen faktörlerden bir diğeri de mekânsal faktörlerdir. Nüfus yoğunluğu, erişim fırsatları, kent büyüklüğü ve tasarımı, fiziksel ölçütler, kat adedi, aktivite alanlarının ve yolların kullanım yoğunluğu, kent merkezine olan uzaklık, fonksiyonların kent içinde

konumlanması, aydınlatma elemanlarının yeterliliği gibi faktörler bu gruba girmektedir (Ayhan 2007).

Vandalizmle ilgili diğer bir çevresel etmen de mekânın tasarım biçimidir. Öğülmüş (2000) yaptığı çalışmada vandalizme bu açıdan yaklaşarak, bir mekânın, o mekânı kullanacak olan kişilerin denetimine imkân tanımayacak şekilde tasarlanmış olmasının vandalizmi artıracakını öne sürmüştür .

Denetlenebilir mekân fikrinden yoksun alanlarda, sosyal engellemelerin olacağı ve kişiler arası ilişkilerin zayıf kalacağı beklenmektedir. Sundstorm ve Altman 1974 yılında böyle bir gecekondü ortamında yaptıkları araştırmada, sosyal ilişkilerin bozulduğunu saptamıştır. Goffman'a (1963) göre ise, ihtiyacı karşılamayan alanların, bazen ilişkileri olumsuz yönde etkilediği ve bunun sonucunda da denetlenebilir mekân kavramının zayıfladığı ve vandalizm eylemlerinin arttığı belirlenmiştir. Örneğin, vandalist eylemlerle ya da diğer saldırganca davranışlar nedeniyle tahrip edilmiş bir parkın güvensiz bir ortam haline gelmesi ve zamanla insanların bu parkı kullanmamaya başlamaları sonucunda bu mekân, ihtiyacı karşılamayan alan haline gelmektedir. Bu gibi alanlar toplumun çok fazla uğramadığı alanlar olarak kalmakta ve buralarda toplumsal denetim zamanla yok olmaktadır. Bu alanlarda toplumsal denetimin ya da güvenliğin zayıflaması bu bölgeleri suç işleme potansiyeli yüksek kişilerin ve çetelerin mekânları haline getirmektedir (Dinçtürk 2007).

Wekerleand Whitzman'a (1995) göre, bazı kentsel parklarda uyuşturucu, kavga ve cinsel şiddet gibi suç ve suç faaliyetleri dikkat çeken suçlar arasında yer almaktadır. Bu nedenle parkları kullanan kullanıcılar üzerinde özellikle kadınlar üzerinde korku uyandırmaktadır. Bu durumdaki parklar memnuniyet seviyesi düşük olan kullanıcılar tarafından kullanılmaktadır. Ayrıca yüksek oranda kullanıcı potansiyeline sahip kentsel parkların, meydana gelen vandalizm eylemleri nedeniyle kullanıcı sayıları oldukça düşüktür (Malekand Mariapan 2009). Elde edilen araştırma sonuçları, mekânsal özelliklerin kullanıcı davranışları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

2.3.2.3. Sosyo-psikolojik nedenler

Psikoloji, insan ya da hayvanların gözlenebilen veya herhangi bir yolla ölçülebilen davranışlarını inceler. Bu davranışlar bilişsel, duyuşsal ve motor davranışlar olarak kendini gösterebilir. Vandalizm, insani bir eylem olduğuna göre, şüphesiz insanın davranışlarına

yön veren bilişsel ve duyuşsal öğelerin önemi ortaya çıkmaktadır. Ancak, insanı eyleme iten sadece kendi iç dinamikleri değildir. içinde yaşadığı toplumun bir üyesi olarak, diğer insanlarla karşılıklı etkileşim içindedir. Bu etkileşim nedeniyle vandalizm eylemine sosyo-psikolojik bir bakış açısı ile bakmak gerekir (Olgun, 2013).

Bireyin hayatı, ailesi, arkadaşları, okulu, içinde bulunduğu toplum ve serbest zamanı vandalizm yönelik tutumlarını etkilemektedir. Topluma karşı kızgınlık, can sıkıntısı, yalnızlık, disiplin problemleri, kişisel problemler, alkol-uyuşturucu alışkanlığı ve arkadaş baskısı vb. nedenler vandalizm giden bir davranış bozukluğuna yol açmaktadır. Bireyin, sadece verdiği zevk nedeniyle de vandalizm eylemlerine katıldıkları belirlenmiştir. Yapılan psikoloji çalışmaları, vandalizm yönelik davranışları olan kişilerin, karakter ve diğer kişisel eğilimlerinin, vandalizm oluşumunda önemli bir etken olduğunu ortaya koymuştur (Dinçtürk, 2007).

İnsanın güvenlik ihtiyacından kaynaklanan temel içgüdülerinden birisi olan sahiplenme, bir yerin ya da mekânın dönüştürülmesinde ortaya çıkan bir otorite ve denetim göstergesidir. Maslow'un ihtiyaçlar Hiyerarşisi kuramının üçüncü basamağında aidiyet duygusu yer almaktadır. Aidiyet duygusu, bireyin kendisini o yere ait hissetmesidir. Kendisini bir yere ait hissedenden bir kimse doğal olarak, aidiyet duygusu hissettiği yere ilişkin sahiplenme duygusu içerisine de girer. Birey olarak hiç kimse, sahip olduğu bir eşyaya veya mekana zarar verilmesini istemez. Ama özel mülkiyete ait olmayan mekanların ya da eşyaların zarar görme olasılığı sahip olunan, yerlere göre daha fazladır. Sahiplenme davranışının, vandalizmin oluşumunu engelleyen faktörler arasında önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Özel alanların, başkaları tarafından da kullanılan kamusal alanlara oranla daha az tahrip edildiği bilinmektedir. Bu nedenle özele ait bir mülkiyetin vandalizm uğrama riski, kamusal alanların vandalizm uğrama riskinden çok daha azdır (Dinçtürk, 2007).

2.3.3. Vandalizm'in sonuçları

Vandalizm maddi ve manevi yönden sadece kişiyi değil, aileyi, toplumu ve çevreyi olumsuz yönde etkileyen bir eylemdir. Ayrıca vandalizm kamu mallarının tahribi, kazalara neden oluşturma, başka suçlara neden oluşturma, görsel kirliliğe sebep olma gibi birçok zarara neden olmaktadır. Kamu mallarında sahiplenme duygusunun, denetimin kişiye ait mallara oranla daha az olması, kamu mallarının vandalizme daha fazla maruz kalmasına neden olmaktadır. Kamunun yararına sunulan aydınlatma elemanlarının, çöp kutularının,

bankların, piknik masalarının, yer döşeme elemanlarının, ağaçların, trafik işaret ve levhalarının, otobüs duraklarının, otobüslerin, telefon kulübelerinin ve telefonların vandalizme maruz kalarak zarar görmesi hem estetik, görsel açıdan hem de maddi açıdan çok büyük kayıplara neden olmaktadır (Olgun, 2013).

Kırılmış banklar, tahrip edilmiş çocuk oyun elemanları, koparılmış veya kırılmış bitkiler, karalanmış duvarlar, kesilmiş tel çitler görsel olarak kirli ve bakımsız bir görüntü sunmanın ötesinde toplumsal psikoloji açısından da sorunlara neden olmaktadır. Bu gibi ortamlarda insanlar kendilerini huzursuz ve güvensiz hissetmekte, korku ve endişe duymaktadırlar. Buna bağlı olarak bu mekânlar kullanılmamakta ve terk edilmektedir. Bunun sonucu olarak da bu tip vandalizm eylemlerine maruz kaldıktan sonra eski haline getirilmeyen bu alanlar alkolik evsizler, tinerciler gibi marjinal grupların kullanım alanı olmakta ve kentin kriminal açıdan sakıncalı mekanları haline gelmektedir (Erkan 2005).

2.3.4. Vandalizme dayanıklılık ve vandalizmi engelleme yöntemleri

Vandalizme dayanıklılık konusunda ve kent mobilyası seçiminde altı kriter önem taşır; uygunluk, bakım, ölçek, malzeme, yerleşim planı ve bağlantı detayları:

- Rahat olmayan bir oturma birimi, okunamayan bir enformasyon panosu, doğru ışık vermeyen bir aydınlatma elemanı, işlevleri bakımından uygun değildir ve vandalizme bir nedendir.

- Ölçek ve boyut, birimleri, insan ve mekan ilişkisinin yanında işleviyle de ilişkilidir.

- Malzemeler dayanıklılıklarının yanında oluşturdukları psikolojik etkiyle de önem kazanırlar. Beton bir oturma birimi, aynı ölçülerdeki ahşap olanla karşılaştırıldığında kütleli ve ağır bir görüntü verir.

- Vandalizme maruz kaldıktan sonra onarılmayan bir birim daha fazla eyleme sebep olur. Donatım elemanlarının yanı sıra kentsel alandaki bitkilerin bakım ve eksiklerinin giderilmesi, bitki kasalarının çöplerden temizlenmesi önemli önlemlerden biridir.

- Bağlantı detaylarının çok amaçlı kullanımı ve ayarlanabilirliği, birimlerin hareketliliğini ve modülerliğini sağlar, olan destek ve taşıyıcı eleman sayısını azaltır.

Vandalistik eylemde öncelikle, saldırıya maruz kalan bağlantı elemanlarının güçlülüğü önemlidir. Bu beş kriterin dışında sokak ölçeği, sokağın algılanmasında büyük etkenlerden biri olan kent mobilyasının yerleşimi de vandalizmi etkileyen sebeplerden biridir. Kullanılmayan , ihtiyaç duyulmayan bir alana yerleştirilmiş bir telefon kulübesi veya bir oturma biriminin vandalizme uğramaması olanaksızdır. Tüm kentsel donanım

elemanlarını hedefleyen vandalizm eylemleri, farklı yaklaşımlar ve sonuçlar içerirler (Akyol, 2007).

2.4. Kaynak Özetleri

Doğan 2007 yılında yapmış olduğu çalışmada Türkiye Stadyumları Oturma Elemanı Tasarımında Sorunlar ve Bir Çözüm Önerisini araştırmış psikolojik açıdan vandalizmi incelediğinde sorun, anti sosyal kişilik bozukluğu olarak ortaya çıktığını belirtmiş, bu durum kadınlarda daha az rastlanmasına karşın, erkek bireylerde daha sık görüldüğü sonucuna varmıştır. Ancak anti sosyal kişilik bozukluğu olan genç annelerin de eşlerine ve çocuklarına ve çevrelerine karşı şiddet içeren davranışlarda bulunduğu bilinmektedir. Vandalizm'in özellikle ergenlik döneminde uyuşturucu, ilaç ve alkolün kullanımıyla ilişkili olduğunu da belirtmektedir.

Akyol 2006 yılında yapmış olduğu çalışmada Kent Mobilyaları Tasarım ve Kullanım Sürecini araştırmış kent mobilyaları tasarım süreci, tasarımcı- işveren- kullanıcı üçgeninde, tasarım, doğru yerleştirme, bakım- onarım gibi faktörlerin etkili olduğu, farklı formasyon da profesyonel kişilerin de bu sürece katıldığı ciddi bir organizasyondur. Tüm bu faktörlerin çok iyi analiz edildiği, tasarım işlevlerinin, kullanıcı beklentilerine uygun olarak ürüne yansıtıldığı, seçme ve uygulama kararlarının doğru bir şekilde alındığı bir tasarım süreci sonunda; tasarımcıyı, işveren / uygulayıcıyı ve en önemlisi kullanıcıyı mutlu edecek kent mobilyaları ortaya çıkacağı sonucuna varmıştır.

Dinçtürk 2007 yılında yaptığı çalışmada Türkiye'de Vandalizm'in Sosyal, Ekonomik ve Psikolojik Boyutları konulu çalışmasında vandalizmin sosyolojik, psikolojik ve ekonomik boyutlarıyla toplumsal açıdan önemli zararlar doğuran ve önlemler alınmadığı takdirde yarınları tehdit eden bir sorun olduğu sonucuna varmıştır.

Olgun 2013 yılında yaptığı çalışmada Kentsel Yeşil Alanlarda Vandalizm ve Olası Tasarım Çözümlerinin Antalya Örneğinde incelemiş uygulama sonrasında ortaya çıkan aksaklıkları tasarım aşamasında alınacak olası tasarım çözümleri ile önlemenin veya malzeme, zaman, işgücü ve maddi kayıpları en aza indirmenin olanaklı olup olmadığı araştırmış parkların farklı bölgelerde bulunmasının vandalizm eylemlerinde herhangi bir etkisinin olmadığı ve tamamında vandalizm eylemlerinin meydana geldiği, bununla beraber vandalizm eylemlerinin meydana gelmesinde, donatı elemanlarının malzemesi, rengi, donatı elemanı türü ve daha önceden vandalizme uğramış olma faktörlerine göre bazı anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sarıtaş 2009 Türk Ceza Hukuku'nda Mala Zarar Verme Suçu Ve Kriminolojik Açıdan Vandalizmi çalışmasında incelemiş kriminolojik alanda vandalizm olarak adlandırılan mala zarar verme fiillerinin hukuksal yönü kadar kriminolojik yönü de oldukça önemli olduğu sonucuna varmıştır.

Tarakçı 2003 yılında yaptığı Kentsel Çevrede Vandalizm: Vandalizm'in Bank Tasarımına Etkileri konulu çalışmasında kent mobilyalarında vandalizmin önüne geçilmesinin sadece tasarım ve tasarımcı problemi olmadığını konunun geniş kapsamda ele alınmadığı sürece, tasarımcıların ve iyi tasarımların etkili olamayacakları sonucuna varmıştır.

Yıldırım 2000 yılında Kamusal Alanlarda Vandalizm konusunda çalışma yapmış vandalizm eylemlerinin fazla olduğu bölgelerde eylemlerin sosyal ve psikolojik nedenlerinin yanı sıra tasarım kararına bağlı olup olmadığı araştırılmalıdır sonucuna varmıştır.

Fettah 2005 yılında İletişime Yönelik Kent Mobilyaların Kentsel Açık Alanlardaki Etki Değerlendirmesi konulu çalışmasında iletişime yönelik kent mobilyası kavramını ele almış kent mekanı içerisinde bütüncül bir planlama yaklaşımıyla ortaya konulması gerektiği, kullanıcıların alandaki bilgilenmeye yönelik ihtiyacını karşılarken tasarım ve organizasyonunda kendi aralarında ve çevreleriyle uyumunun sağlanması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Leboyer 1984 yılında yapmış olduğu çalışmada vandalizm davranışı ve motivasyonları konusunu incelemiş vandalizmi, geleneksel olarak, hiçbir zaman elde edemeyeceği faydası olmayan saçma, mantıksız ve patolojik davranış olarak tanımlamış ve hatta içinde yaşadığı veya çalıştığı çevrenin kalitesini düşürerek, vandalizmi yapan üzerinde olumsuz bir etkisinin olduğu sonucuna varmıştır.

Ross 1992 yılında mülkiyet erişiminin değişen anlamından etkilenecek hızla gelişen kırsal alanlarda kültürel ve doğal kaynakları korumak için vandalizmi dolaylı yönetimini tartışmak amacıyla çalışmış Kırsal vandalizmi ortadan kaldırmak için, kamu kaynağını halka devretmek, varlığını resmileştirecek, sürekliliğini güvence altına alınması gibi uygulamaların daha katı ve daha sert bir şekilde kararlılıkla yapılması gerektiği sonucuna varmıştır.

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Çalışmanın ana materyalini, Kahramanmaraş kentinin iki merkez ilçesi olan; Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçesi sınırlarında yer alan üç adet park ve iki cadde oluşturmaktadır. Seçilen iki ana cadde kent halkı ve toplu ulaşım araçları tarafından en yoğun kullanılan güzergahlardan iki ana akstır. Çalışma alanının bir bölümünü oluşturan park alanları ise farklı eğitim ve gelir gruplarının oluşturduğu mahallelerden seçilmiştir.

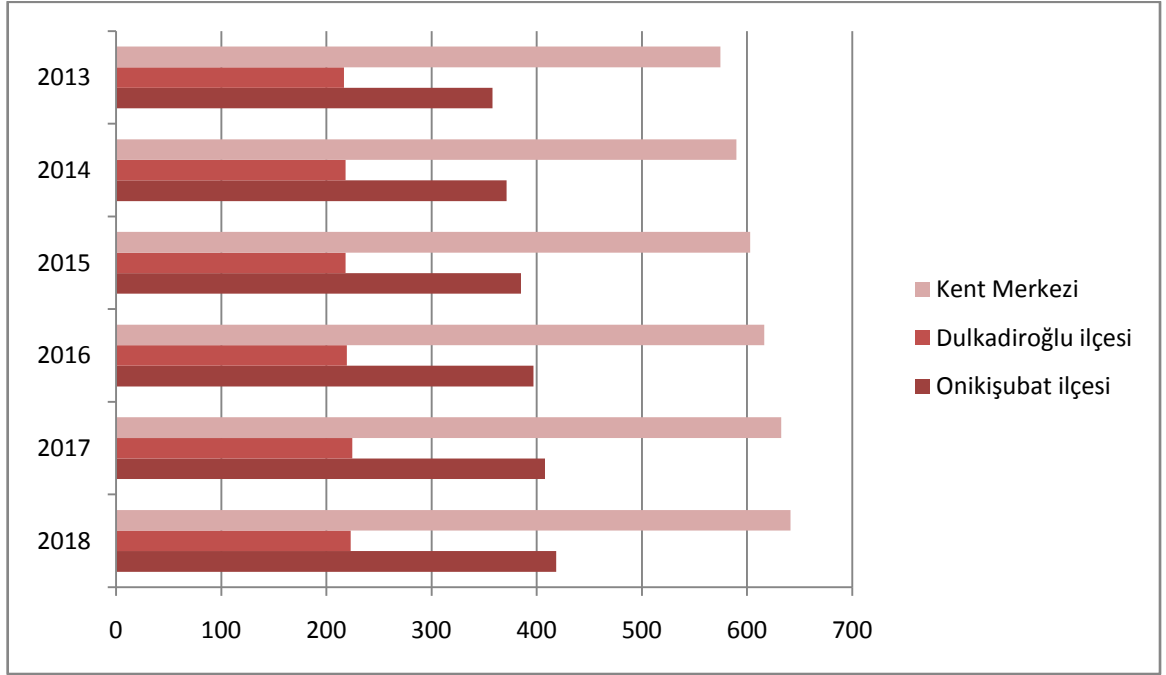
Çalışma konusuyla ve alanla ilgili literatür taramaları (tezler, kitaplar, makaleler, internet siteleri vb.), resmi kurumlardan (belediye vb.) alınan harita vb., parklarda meydana gelen vandalizm olaylarıyla ilgili olarak Onikişubat İlçe Belediyesi ve Dulkadiroğlu İlçe Belediyesi ile yapılan görüşmeler, çalışma alanı olarak seçilen üç park içerisinde yer alan donatı elemanları, iki cadde ve yer alan donatılar, bitkisel elemanlar çalışma zamanı boyunca çalışma alanlarında bulunan bütün donatı elemanları ve bitkisel elemanlar üzerine yapılan aylık gözlemler sonucunda elde edilen fotoğraflar ve oluşturulan gözlem formları çalışmanın materyallerini oluşturmaktadır.

Kentin üç farklı bölgesinde yer alan çalışma alanlarının bulundukları bölgeler ve sahip oldukları toplam alanlar Çizelge 1 ve 2’de gösterilmiştir. Çalışma alanı olarak belirlenen Şeyh Şamil Parkı, Engelsiz Yaşam Parkı, Aliya İzzetbegoviç Parkı, Trabzon Caddesi ve Azerbaycan Bulvarı’nda bulunan donatı elemanları ve bitkisel elemanlar tespit edilip, başlangıçta tamamı çalışma materyali olarak kabul edilmiş ve bu donatılar Çizelge 3’de gösterilmiştir.

Gözlemlere başlamadan önce parklarda yapılan ön gözlemlerden sonra genel olarak parklarda ortak bulunan donatılar çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışma alanları içerisinde yer alan üç park iki cadde üzerinde bulunan donatı elemanlarının malzemelerine göre dağılımı Çizelge 4’de verilmiştir.

Çalışma kapsamında, yardımcı materyal olarak yazım aşamasında 'Microsoft Office' programları, çizim ve görselleştirme aşamalarında 'Autocad' ve 'Netcad' programları, uydu görüntülerinin elde edilmesinde 'Google Earth' programlarından, fotoğraflama materyali olarak ta 'iphone 6' cep telefonundan yararlanılmıştır.

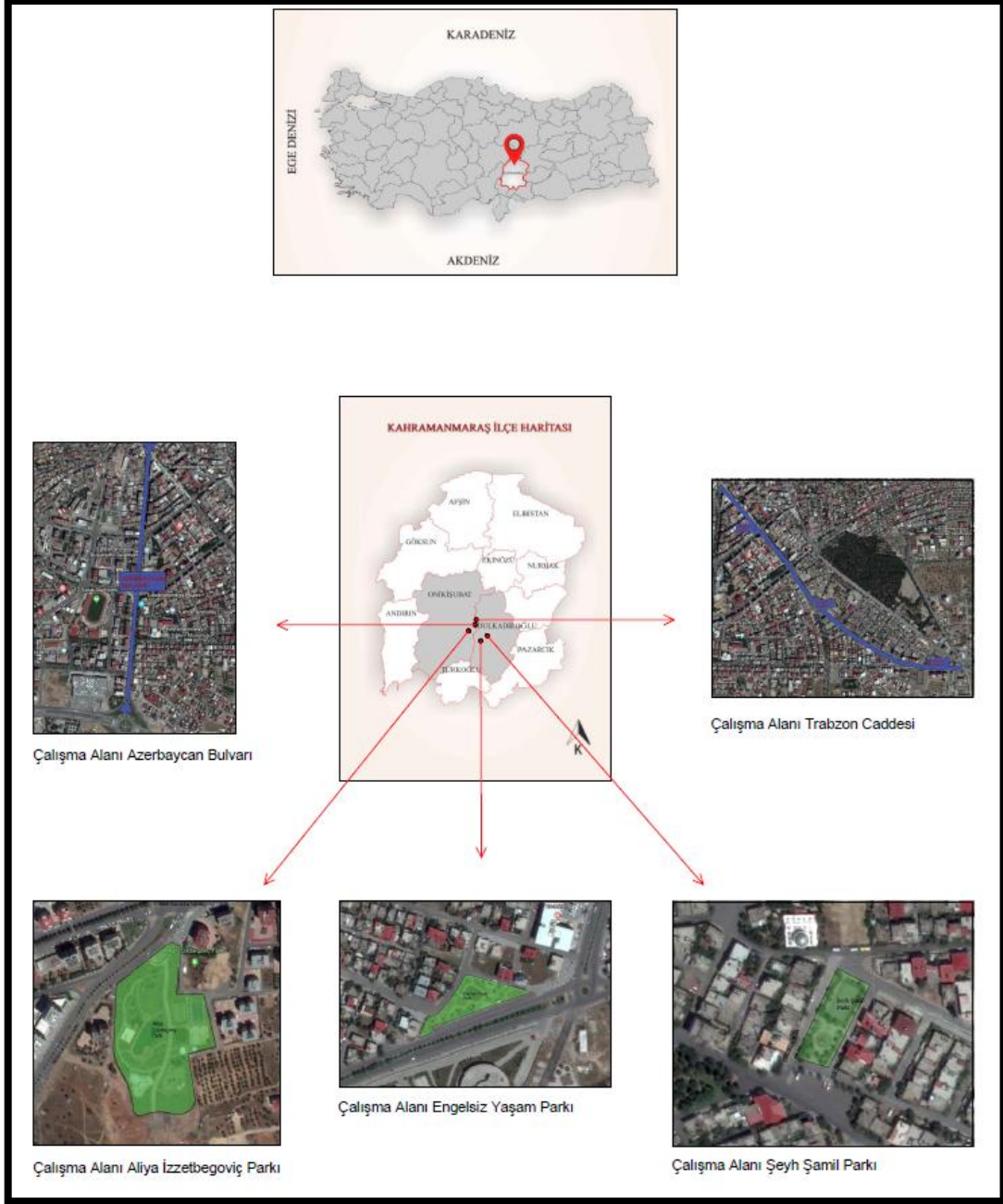
Kahramanmaraş kenti, Akdeniz Bölgesi'nin doğusunda yer alan, Türkiye'nin 18. büyük kentidir. Kahramanmaraş kentinin 2018 yılına göre nüfusu 1.144.851'dir. Kent merkezi nüfusu 641.317'dir

Şekil 3. 1. Kahramanmaraş Nüfusu Yıllara Göre Artışı
(<https://www.nufusu.com/il/kahramanmaras-nufusu> Erişim tarihi: 15.05.2019)

Kahramanmaraş kenti içerisinde ikisi merkez olmak üzere 11 ilçesi vardır. İlçeleri; Afşin, Andırın, Çağlayancerit, Dulkadiroğlu (merkez), Ekinözü, Elbistan, Göksun, Nurhak, Onikişubat (merkez), Pazarcık, Türkoğlu.

Çalışma alanını oluşturan Şeyh Şamil ve Engelsiz Yaşam parkı Dulkadiroğlu ilçesi sınırları içerisinde, Aliye İzzetbegoviç parkı, Trabzon Caddesi ve Azerbaycan Bulvarı ise Onikişubat Belediyeleri sınırları içerisinde yer almaktadır.

Şekil 3. 2. Çalışma alanları ve uydu görüntüleri (Google Earth, Netcad, 2018).

Çizelge 3.1. Parkların alan bilgisi

NO	Parkın Adı	Bağlı Olduğu Belediye	Bulunduğu Bölge	Toplam Alan
1	Şeyh Şamil Parkı	Dulkadiroğlu Belediyesi	Şeyh Şamil Mahallesi	1651 m ²
2	Engelsiz Yaşam Parkı	Dulkadiroğlu Belediyesi	Yavuz Selim Mahallesi	3613 m ²
3	Aliyaİzzetbegoviç Parkı	Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi	Gayberli Mahallesi	40 000 m ²

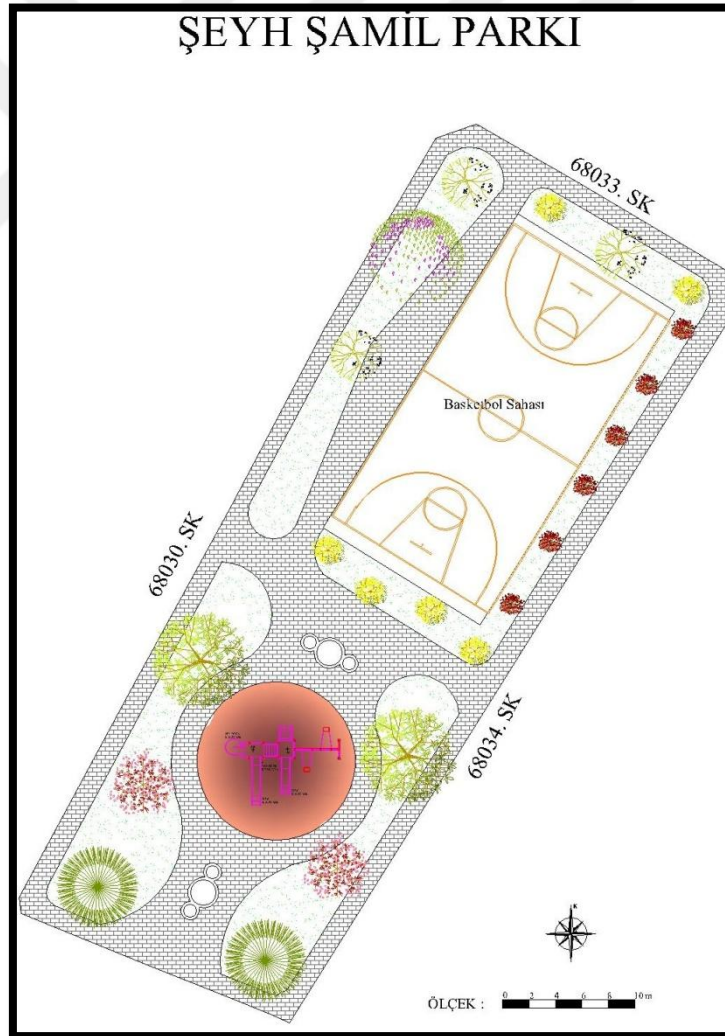
Çizelge 3. 2. Caddelerin alan bilgisi

NO	Caddenin Adı	Bağlı Olduğu Belediye	Toplam Uzunluk
1	Trabzon Caddesi	Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi	2.367 m
2	Azerbaycan bulvarı	Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi	1.345 m

3.1.1. Şeyh Şamil Parkı

Kahramanmaraş kentinin Dulkadiroğlu ilçesine bağlı olan Şeyh Şamil Mahallesi'nde yer alan Şeyh Şamil Parkı 30. sokak ile 34. sokağın kesişimin de yer almaktadır .

1651 m² lik alana sahip olan Şeyh Şamil Parkının kullanıcı kitlesi Şeyh Şamil mahallesi sakinleri ve yakın çevredeki okullarda öğrenim gören öğrencilerdir. Şeyh Şamil parkının çevresinde toplu kullanıma açık iki adet cami, iki okul yer almaktadır. Ulaşım kolay ana ulaşım arterine uzak olmakla beraber, parka ulaşım tali yollarla kolayca sağlanmaktadır. Parkın genel kullanıcıları gençler ve çocukların oluşturduğu kalabalık bir kullanıcı kitlesidir. Parkın bünyesinde 1 adet oyun grubu, 1 adet basketbol sahası, 4 adet bank, 4 adet piknik masası, 3 adet çöp kutusu, 2 adet aydınlatma elemanı bulunmaktadır (Şekil 3.3).

Şekil 3. 3. Şeyh Şamil Parkı Projesi (Autocad, 2013)

Şekil 3. 4. Şeyh Şamil Parkının Genel Görünümü Ve Donatı Elemanları (2018)

Şekil 3. 5. Şeyh Şamil Parkının Bulunan Oyun Grubu (2018)

3.1.2.Engelsiz Yaşam Parkı

Kahramanmaraş kentinin Dulkadiroğlu ilçesine bağlı olan Yavuz Selim Mahallesi'nde yer alan Engelsiz Yaşam Parkı,73070. sokak , 73072.sokak ile 73049. sokağın kesişimin de Mehmet Zülkadiroğlu caddesi üzerinde yer almaktadır yer almaktadır.

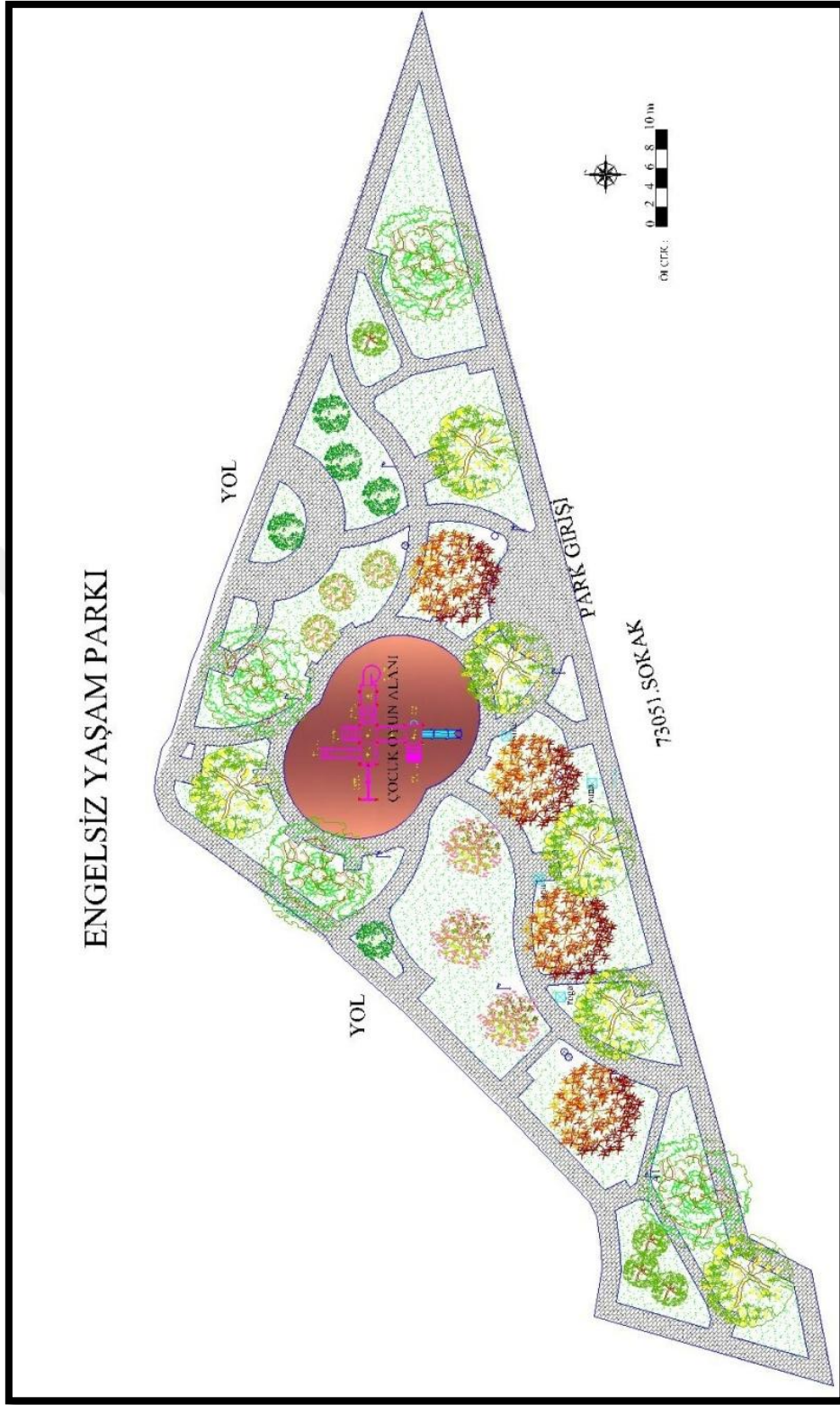
3613 m² lik alana sahip olan Engelsiz Yaşam Parkının kullanıcı Yavuz Selim mahallesi sakinleri ve yakın çevredeki okullarda eğitim gören öğrencilerdir. Engelsiz Yaşam parkı engelli çocukların kullanımının yanı sıra diğer çocuklara da hizmet etmektedir. Çevresinde 4 adet okul ve 1 adet Devlet Hastanesi yer almaktadır. Parkın, mahalle sakinleri ve çocukların yanı sıra yakında yer alan hastaneye tedaviye gelen çocuklar ve yakın konumdaki okullarda eğitim gören öğrenciler tarafından da yoğun olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Şekil 3. 6. Engelsiz Yaşam Parkı Genel Görünüm (2018)

Şekil 3. 7. Engelsiz Yaşam Parkında Bulunan Oyun Grubu (2018)

Şekil 3. 8. Engelsiz Yaşam Parkı Projesi (Autocad, 2013)

3.1.3. Aliya İzzetbegoviç parkı

Kahramanmaraş kentinin Onikişubat ilçesine bağlı olan Gayberli Mahallesi'nde yer alan Aliya İzzetbegoviç Parkı Süleyman Çelebi caddesi ile İsmet Karaokur Bulvarı kesişimin de yer almaktadır.

Yapımı 14 mart 2017 tarihinde tamamlanmış ve hizmete açılmış olan Aliye İzzetbegoviç Parkı, 40.000 m²' lik bir alana sahiptir. Park bünyesinde spor alanları(1 adet basketbol sahası), 1 kaykay alanı, çocuk oyun grupları, 2200 m²' lik biyolojik gölet , 1 adet restoran yer almaktadır (Şekil 3. 9). İçerisinde bulundurduğu kullanım çeşitliliği ve çevre parkların en büyüğü olması nedeniyle yoğun bir ziyaretçi çekmektedir. Kahramanmaraş'ta iklim koşullarından dolayı yaz aylarında akşamları açık havadan yararlanmak isteyen ziyaretçiler tarafından da kullanılmaktadır. Çevresinde 1 adet lise ve 1 adet orta okul olmak üzere iki adet okul bulunması dolayısı ile öğrenciler tarafından da yoğun olarak kullanılmaktadır. Park içerisinde 150 adet aydınlatma elemanı, 40 adet bank, 30 adet kameriye, 50 adet çöp kovası,5 adet piknik masası bulunmaktadır.

Şekil 3. 9. Aliya İzzetbegoviç Parkı Projesi(Autocad, 2013)

Şekil 3. 10. Aliya İzzetbegović Parkı Genel Görünüm (2018)

Şekil 3. 11. Aliya İzzetbegović Parkı Biyolojik Gölet (2018)

3.1.4. Trabzon Caddesi

Trabzon Caddesi, Kahramanmaraş Onikişubat merkez ilçesinde yer almaktadır. Yayalar ve araçlar açısından ana ulaşım hatlarından birini oluşturmakta olup kuzeyinde yer alan Kıbrıs Meydanına bağlanmaktadır. Bu bölümde tarihi Ulucami ve caminin doğu bölümünde yer alan Kapalı Çarşıya kenti güney bölümünden ulaşılması için bir koridor niteliğindedir. Bu bağlantı üzerinde kentin tarihi yapısını oluşturan ana unsurlardan biri olan tarihi Kapalı Çarşı da yer almaktadır.

Caddenin Valilik önünden başlayarak kuzeye doğru ilerleyen ve Ulucami' ye bağlanan güzergahta 2017 yılında bir düzenleme yapılarak araç trafiği tek yönde sağlanmış, yaya kaldırımları yoğun yaya trafiğini rahatlatmak için genişletilmiştir (Şekil 3.15).

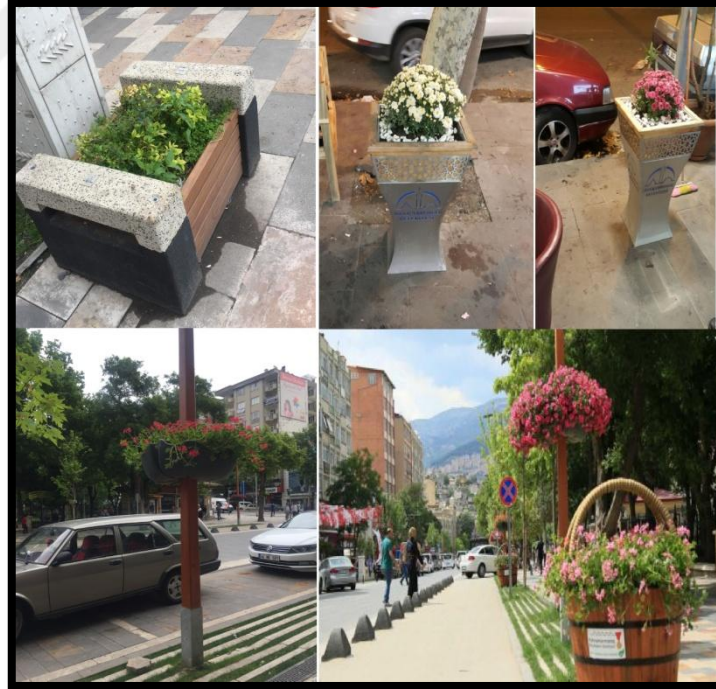
Uzunluğu 2.367 m olan Trabzon Caddesinde 28 adet bank, 25 adet çöp kutusu, 125 adet aydınlatma elemanları, 46 adet beton ve ahşap malzemeli saksılar ve ayrıca 30 ahşap ve metal malzemeli çiçek kasaları bulunmaktadır.

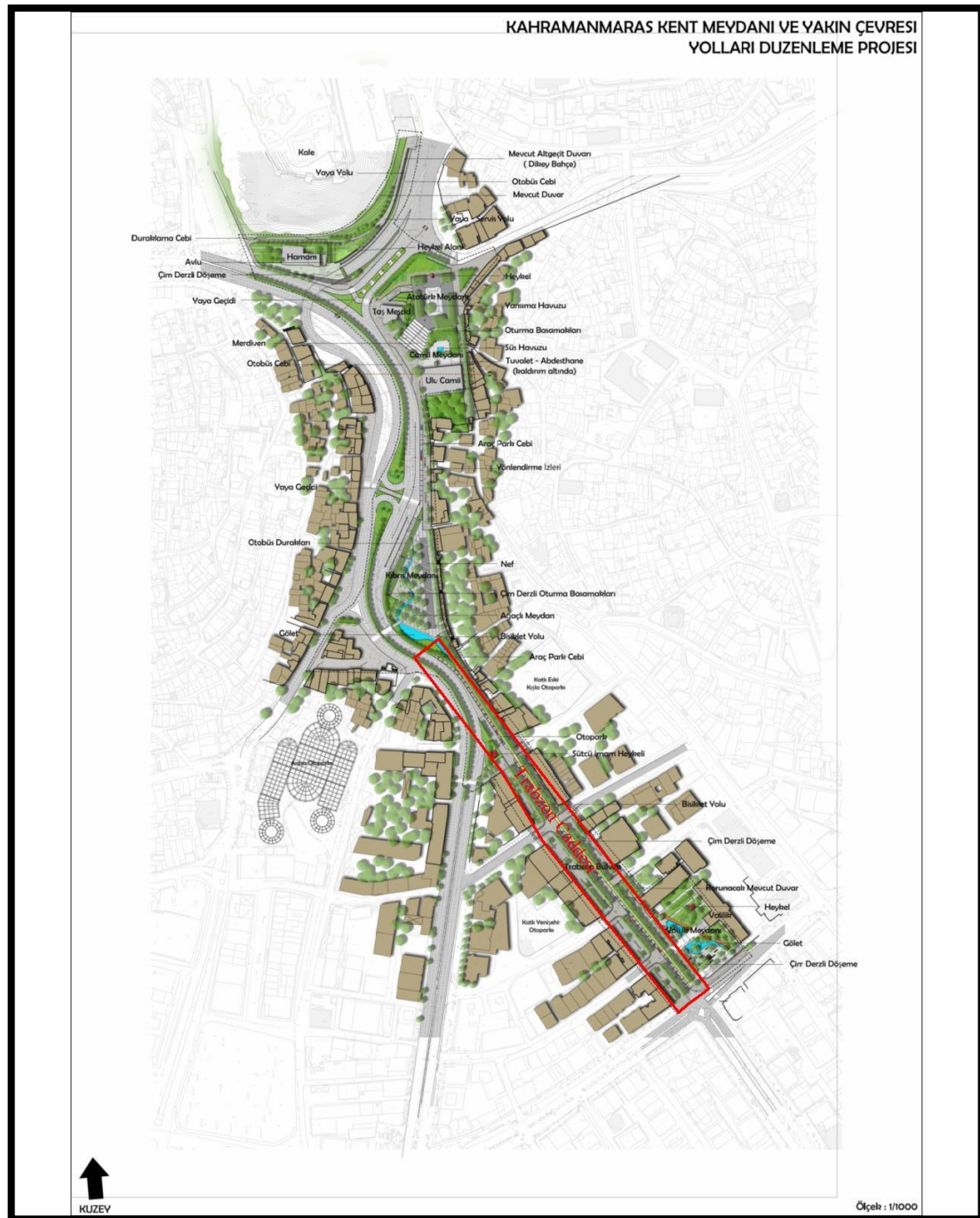
Şekil 3. 12. Trabzon Caddesi Genel Sınırlayıcılar (2018)

Şekil 3. 13. Trabzon Caddesi Zemin Döşeme ve Genişletilen Yaya Yolları (2018)

Şekil 3. 14. Trabzon Caddesinde Bulunan Saksılar (2018)

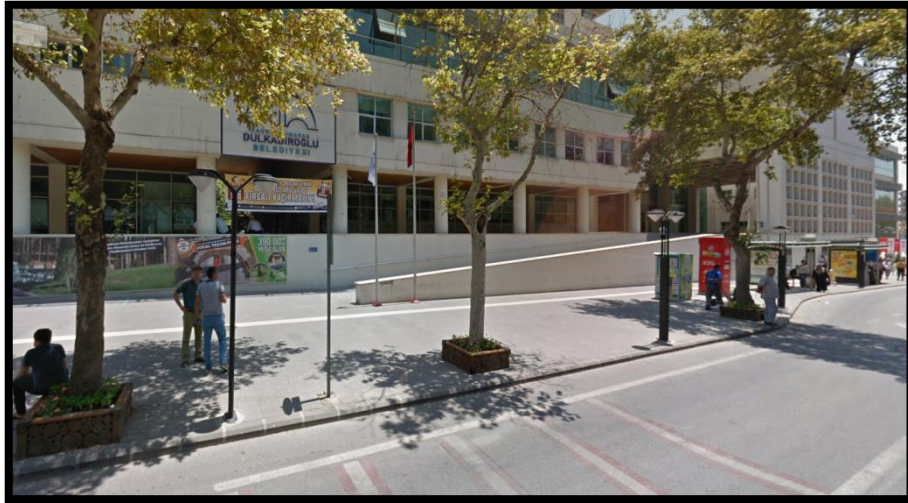

3.1.5. Azerbaycan bulvarı

Azerbaycan Bulvarı Kahramanmaraş kentinin yoğun kullanılan caddelerinden biridir. Azerbaycan bulvarı güneyde Trabzon caddesi kuzeyde çevre yolu ile birleşmektedir. Bu cadde üzerinde çok donatı kullanılmamıştır. Cadde üzerinde refüjde kullanılan bitki elemanları ve ara ara kullanılan çiçeklikler gözlenmiştir .

Şekil 3. 16. Azerbaycan Bulvarı refüj düzenlemesi (2018)

Şekil 3. 17. Azerbaycan Bulvarı üzerinde bulunan donatı elemanları (2018)

Şekil 3. 18. Azerbaycan Bulvarı Üzerindeki Donatı Elemanları (2018)

Şekil 3. 19. Azerbaycan Bulvarı Üzerindeki Duraklar (2018)

Şekil 3. 20. Azerbaycan Bulvarı Refüjdeki Saksılar (2018)

3.2. Metot

Tez çalışması literatür tarama, gözlem - analiz ve değerlendirme olmak üzere üç aşamada yürütülmüştür.

Birinci aşamada Vandalizm konusu ile ilgili kuramsal çerçeve oluşturulmuş ve araştırma alanı belirlenmiştir. Öncelikle çalışma konusuyla ilgili yayımlanmış kitap, tez, makale, bildiri gibi yazılı kaynaklar ve vandalizm ile ilgili internet siteleri araştırılarak literatürler toplanmış, yabancı kaynakların çevirileri tamamlanmış ve materyaller sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Araştırma alanı olarak kentin 3 farklı bölgesinden Şeyh Şamil parkı, Engelsiz Yaşam parkı , Aliya İzzetbegoviç parkı olmak üzere toplam 3 park ve Trabzon caddesi ve Azerbaycan Bulvarı olmak üzere iki adet ana cadde seçilmiştir. Yine bu aşamada Kahramanmaraş kenti sınırları içerisinde yer alan Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Dulkadiroğlu Belediyesi ve Onikişubat Belediyesi ile meydana gelen vandalizm eylemleri hakkında görüşmeler yapılarak bilgiler toplanmıştır.

2. aşamada araştırma alanının her biri için arazi gözlem formları oluşturulmuş arazi çalışmaları ile bu gözlem formları doldurulmuştur.

Hâlihazırdaki durumu belirlemek amacı ile Ongun(2013) tarafından vandalizmin etkilerini belirlemede kullanılan fotoğraflama yöntemi altlık olarak belirlenmiştir. Öncelikle parklar içerisinde bulunan bütün fiziksel tasarım elemanları (banklar, çöp kutuları, aydınlatma elemanları, piknik masaları, yer döşemeleri vb.) fotoğraflama yolu ile belirlenmiştir. Parklar içerisinde yer alan donatı elemanlarının tamamı gözlenmiş ve vandalizme maruz kalan donatı elemanları çalışma materyali olarak belirlenmiştir. Daha sonra gözlem formları oluşturulmuş ve arazi çalışmaları ile bu formlar doldurulmuştur. Gözlem formları ile elde edilen verilerden yararlanılarak her bir donatı elemanı için vandalizm şiddeti ve her bir park için vandalizm yoğunluğu belirlenmiştir. Vandalizm şiddeti bir donatı elemanı üzerindeki vandalizm eylemidir. Vandalizm eylem türlerini kazıma, yakma, yazma, sökme, kırma, çizme, oyma, boyama olarak sınıflandırılıp gözlem formlarında yer almıştır. Parklarda yer alan bitkiler bir donatı elemanı olarak kabul edilmiş, bitkiler için vandalizm eylem türleri sökölme , koparılma ve yakma olarak belirlenmiştir.

Her bir parkta her bir donatı elemanı için vandalizm eylem türlerinin sayısı vandalizm şiddetini belirlemiştir. Vandalizm şiddeti 3 derece de sınırlandırılmıştır. Vandalizm eylem türlerinin hepsi gözlemlendi ise 3 (çok şiddetli), eylem türlerinden 3 ile 5

arası gözlemlendi ise vandalizm şiddeti 2 (orta şiddetli), eylem türlerinden 1 veya 2 tanesi gözlemlendi ise vandalizm şiddeti 1 (az şiddetli) olarak kabul edilmiştir.

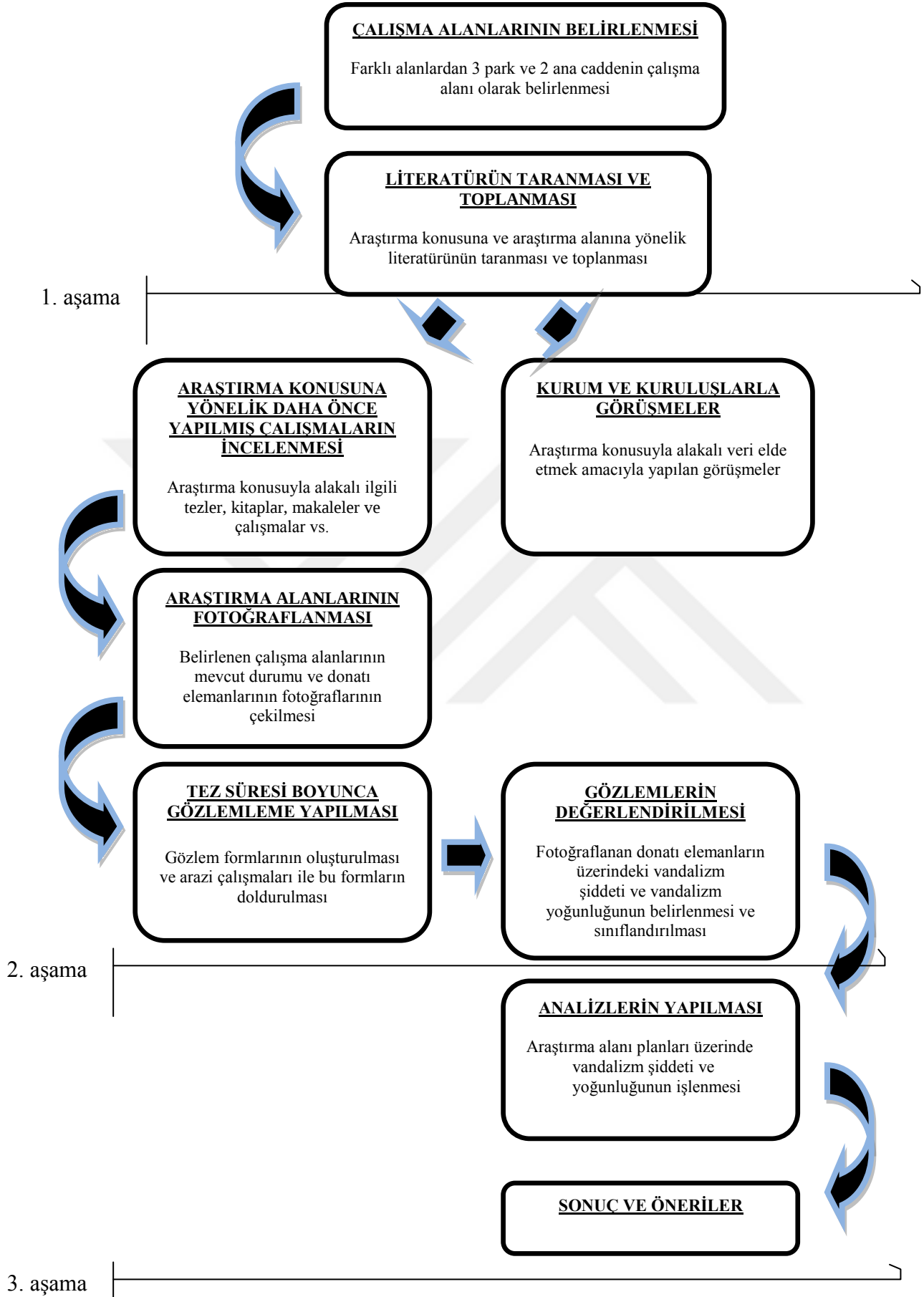
Vandalizm yoğunluğu park içerisindeki tüm donatı elemanlarından toplamda kaç tanesinin zarar gördüğü her bir park için oluşturulmuş gözlem formlarından elde edilen verilerden yararlanarak elde edilmiştir. Vandalizm yoğunluğu: Parkın içerisindeki tüm donatı elemanlarından vandalizm eylemine maruz kalan donatı eleman sayısının yüzde oranı ile hesaplanmıştır. Arazi gözlem formları Çizelge 4.3, Çizelge 4.4 ve Çizelge 4.5’de yer almaktadır.

Vandalizm şiddetini daha açık görmek için parkların projeleri üzerinde donatı elemanlarının yerleri belirtilip kodlar verilmiştir. A: Aydınlatma Elemanı B: Bank C: Çöp kutusu M: Piknik Masası olarak kodlar verilmiştir.

Daha sonra bu projeler üzerinde vandalizm şiddetleri renk kullanılarak gösterilmiştir. Vandalizm şiddeti 1 ise krem rengiyle 2 ise turuncu ile ve 3 ise kırmızıyla gösterilmiştir. Bu yöntemle zarar gören donatı elemanının konumunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gözlemlerin sonucu çizelge oluşturularak incelenmiştir ve vandalizme uğrayan materyallerin tespiti yapılmıştır. Gözlemler sonucunda alanlarda ve donatı elemanlarındaki vandalizm, vandalizm şiddeti ve her bir park için vandalizm yoğunluğu belirlenmiş ve tüm veriler değerlendirilerek öneriler geliştirilmiştir.

Araştırma yöntem sürecini açıklayan akış şeması Şekil 3.21’de verilmiştir.

Şekil 3. 21 Çalışma Akış Şeması

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu araştırma ile insanları günlük yaşam stresinden uzaklaştıran, onlara dinlenme, eğlenme vb. olanakları sağlayan, ayrıca sosyal iletişim kurmalarına imkân veren parkların görsel kalitesini düşüren vandalizm sorunu, Kahramanmaraş kentinde belirlenen beş örnek alanda yapılan gözlemler ve analizler çizelgeler oluşturularak değerlendirilmiştir. Parklardaki donatılar çizelge 4.1' de , donatıların malzemelerine göre dağılımı ise çizelge 4.2' de değerlendirilmiştir.

Çizelge 4.1. Donatıların parklara göre dağılımı

Donatılar	Şeyh Şamil Parkı	Engelsiz Yaşam Parkı	Aliya İzzetbegoviç Parkı	Trabzon Caddesi	Azerbaycan bulvarı
Aydınlatma Elemanı	2	7	150	125	62
Bank	4	5	40	28	-
Masa	4	11	5	-	-
Bitki	100	150	1000	250	700
Çöp Kutusu	3	4	50	25	10
Çocuk Oyun Alanı	1	1	3 farklı oyun alanı		-
Döşeme Alanı					-
Heykel	-	-	-		-
Örtü Elemanı	-	-	-		-
Sınır Elemanı	Tel çit	Tel çit	Korkuluk		-
Çeşme	1	1	10		-
Güvenlik Elemanları	-	-	-		-

Çizelge 4.2. Donatı elemanlarının malzemelerine göre dağılımı

		MALZEMELER					
Parklar	Donatılar	A	K	M	A-M	K-M	Toplam
ŞEYH ŞAMİL PARKI	Aydınlatma Elemanı			2			
	Bank					4	
	Çöp Kutusu			3			
	Piknik masası					4	
ENGELSİZ YAŞAM PARKI	Aydınlatma Elemanı			7			
	Bank					5	
	Çöp Kutusu			4			
	Piknik masası				11		
ALİYA İZZETBEGOVİÇ PARKI	Aydınlatma Elemanı			150			
	Bank				40		
	Çöp Kutusu			20	30		50
	Piknik masası	5					
TRABZON CADDESİ	Aydınlatma Elemanı			125			
	Bank				28		
	Çöp Kutusu			25			
AZERBAYCAN CADDESİ	Aydınlatma Elemanı			62			
	Bank						
	Çöp Kutusu			10			
MALZEMELER: A: AHŞAP K: KOMPOZİT M: METAL A-M: AHŞAP-METAL K-M: KOMPOZİT-METAL							

4.1. Şeyh Şamil parkı

Kahramanmaraş kentinin Dulkadiroğlu ilçesine bağlı olan Şeyh Şamil Mahallesi'nde yer alan Şeyh Şamil Parkı 30. sokak ile 34. sokağın kesiştiği alanda yer almaktadır. Şeyh Şamil Parkı içerisinde kentsel donatı elemanlarında banklar, aydınlatma elemanları, piknik masaları ve çöp kutuları yer almaktadır. Bu alanda yer alan kentsel donatı elemanlarının fiziksel özellikleri Çizelge 4.2.'de ve meydana gelen vandalizm eylem türleri Çizelge 4.3'de verilmiştir.

Park içerisinde en fazla vandalizme uğrayan banklar, yapılan gözlemler sonucu B3, B4 kodlu banklardır. en az zarar gören B1 ve B2 kodlu banklardır. Bu banklar park içerisinde ana aks olarak bulunan 200 cm genişliğindeki yürüme yolu kenarında yer almaktadır. Yüksek oranda vandalizm eylemlerine uğramış olan bankların park içerisindeki konumlarına bakıldığında birbirlerine yakın konumlarda yer aldıkları gözlemlenmiştir. Bu kapsamda üzerinde vandalizm eyleminin gerçekleştiği bir bankın kullanıcılar üzerinde uyandırdığı kışkırtıcı etkisi nedeniyle yakın çevresinde yer alan diğer donatı elemanının da vandalizm eyleminden etkilendiği gözlemlenmiştir.

Yapılan gözlemlerde ilk zamanlarda bütün banklarda vandalizme hepsi uğramış tamamen tahrip edilmiştir. Daha sonra Dulkadiroğlu Belediyesi park bahçe ekiplerince değiştirilmiştir (Şekil 4.5.). Kısa bir zamandan sonra tekrar tahrip edilmeye başlanmıştır.

Parkın çevresinde bir adet okul bulunmaktadır. Okul çıkışlarında yoğun bir kullanım vardır. Vandalizm çeşitleri: yakma, karalama, çizme, kazıma, kırma, boyama olmuştur.

Şekil 4.2. deki görselde oyun grubu üzerindeki vandalizm etkileri görülmektedir. Oyun grubu yüzeyi spreylere boyalı vb. malzemelerle yazma eylemine maruz kalmış ve görüntü kalitesini yüksek derecede bozmuştur. Resimde diğer vandalizm eylemi ise kaydırağın alt kısmında oluşan kırıktır. Bu kırık sert bir malzemeyle vurularak meydana getirilmiş olup, bu oyun grubunu kullanan yaş grubu çocuklar tarafından yapılmayacak kadar sert bir darbeyi gerektirmektedir.

Bitkilerde ve aydınlatma elemanlarında vandalizm görülmemiştir.

Çöp kutularında oluşan vandalizm ise yakma olmuştur (Şekil 4.3.). Ç1, Ç2, ve Ç3 olarak kodlanan çöp kutularının içerisine atılan sigaradan dolayı çıkan ateşten çöp kutusu zarar gördüğü saptanmıştır. Bunun yanı sıra gece yakın çevrede ikamet eden gençler tarafından çöp kutularının içinde ateş yakıldığı ve bundan dolayı da çöp kutularının zarar gördüğü tespit edilmiştir.

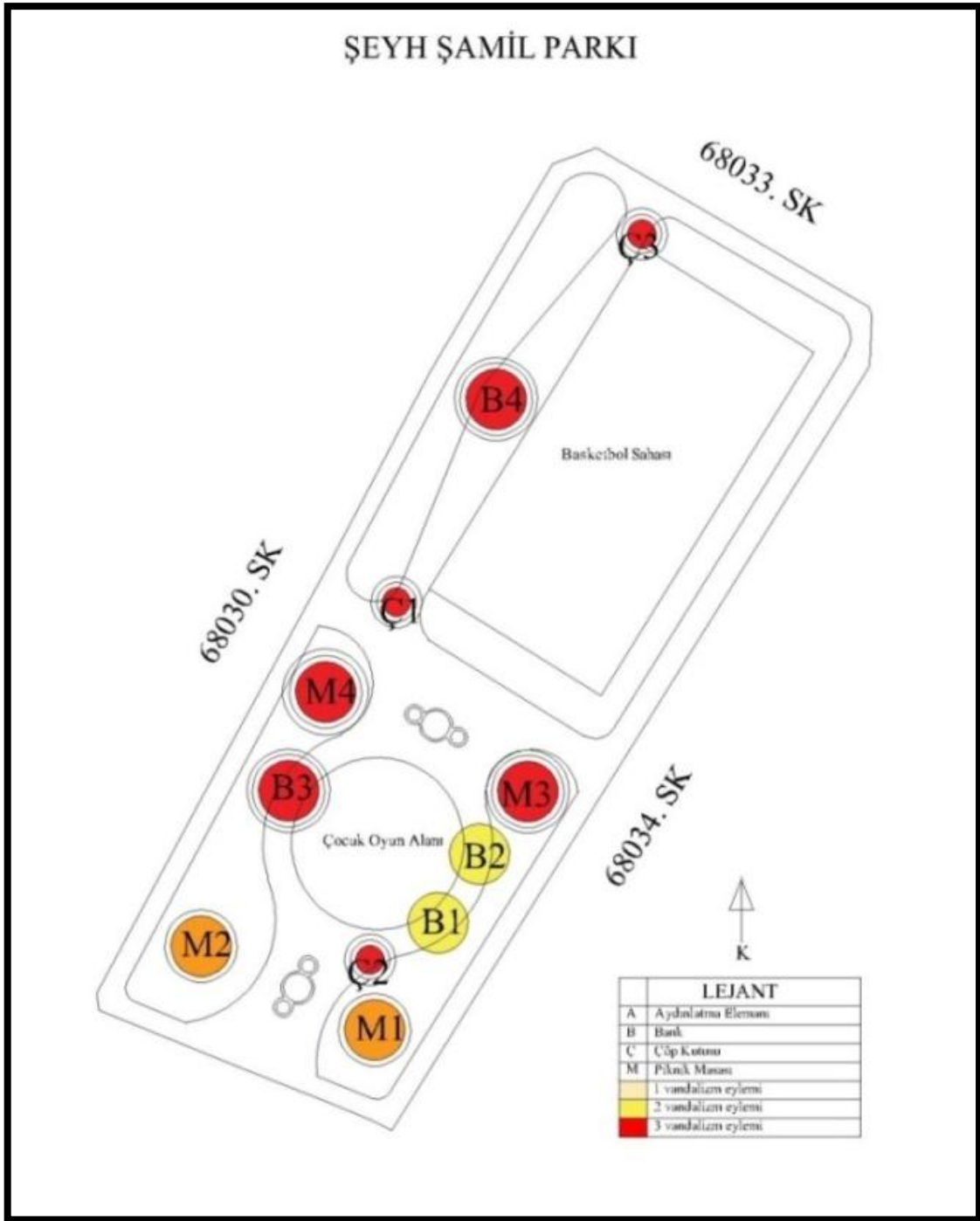
Vandalizm bu parkta çoğunlukla ilkbahar-yaz döneminde gözlemlenmiştir. Bunun nedeni bu dönemlerde parkın daha yoğun kullanılmasıdır. Resimlerden de anlaşılacağı üzere bu parkta vandalizm oldukça yüksektir.

Piknik masalarında yapılan gözlemlerde piknik masalarının tamamında Vandalizm eylemi saptanmıştır. Masaların malzemesi bu parkta kompozit ve metaldir. Piknik masalarının dışında Şekil 4.3. de görüldüğü üzere banklarda da kırıklar saptanmıştır. Taşıdığı karakteristik özellikleri ile diğer malzemelere göre birçok avantajları bulunan kompozit malzemeler uzun ömürleri, hafiflikleri, yüksek kimyasal ve mekanik dayanımları gibi pek çok üstün özelliklerinden dolayı belediyeler tarafından dış mekanda kullanılması için tercih edilmektedirler. Dış mekan şartlarına karşı ahşap ve metale göre dayanıklı olan kompozit vandalizme karşı duramamıştır. Bu gözlemlenen piknik masalarının belirli bir yerde konumlandırılmış olması nedeniyle konuma bağlı olarak piknik masalarında meydana gelen vandalizm eylemlerinin değerlendirilmesini anlamsız kılmaktadır. Çünkü hepsinde vandalizm eylemi görülmüştür.

Şekil 4.4.de basketbol sahasının çevresindeki tellerde açılma gözlemlenmiştir. Bu açılmanın nedeni basketbol sahasında açık bir kapı olmasına rağmen yapılmış ve sadece vandalizm amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bu zararın nedeni parkın konumu, gençlerin daha yoğun kullanması, sahiplenmeme duygusu, gençlerin madde kullanarak kendinden geçerek yaptığı olumsuzluklar, ve belki daha önemlisi aydınlatmanın yetersizliğidir.

Bu tür zararlar, insanların ihtiyaçlarını gidermelerini engellemekte, aynı zamanda da malzemelerin tekrar kullanılabilir hale getirilebilmesi için onarım masrafları gerektirmektedir. Meydana gelen bu tarz davranışlarla birçok kamu kurum ve kuruluşu maddi kayıplara uğratılmaktadır.

Şekil 4. 1.Şeyh Şamil Parkı'nda yer alan donatı elemanlarında meydana gelen vandalizm eylemlerinin dağılımı (Autocad, 2013)

Şekil 4. 2. Şeyh Şamil Parkı'nda oyun grubunda yapılan gözlemler (2018)

Şekil 4. 3. Şeyh Şamil Parkı'nda B3 bankı ve Ç2 çöp kutusunda belirlenen zararlar (2018)

Şekil 4. 4. Şeyh Şamil Parkı'nda Basket Sahasında Belirlenen Zararlar (2018)

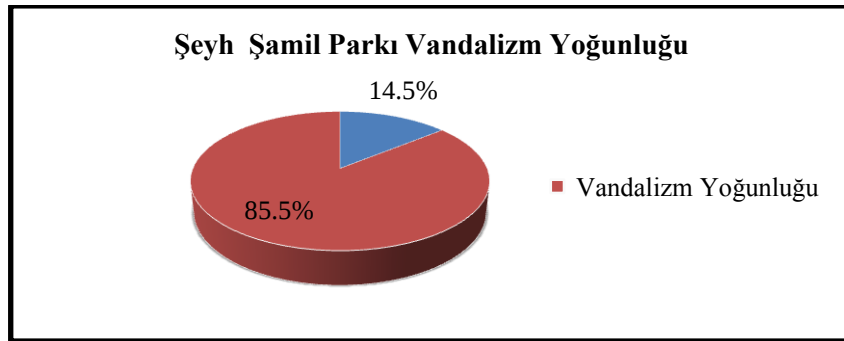
Şekil 4. 5. Şeyh Şamil Parkı'nda park ve Bahçe Ekiplerince Onarılan Masa (2018)

Çizelge 4.3. Şeyh Şamil Parkı Vandalizm Eyleminin Donatılar Üzerindeki Dağılımı ve vandalizm yoğunluğu analiz formu

Eylem Türü	Bank	Piknik Masası	Çöp Kutusu	Oyun Grubu	Aydınlatma elemanı
Kazıma	2	3	2	1	
Yazma	2	2	1	1	
Yakma			3	1	
Sökme	3	2		1	
Kırma	1	2		1	
Çizme	4	3		1	
Oyma				1	
Boyama			3	1	
Toplam bank sayısı	4	4	3	1	2
Zarar gören malzeme sayısı	4	4	3	1	

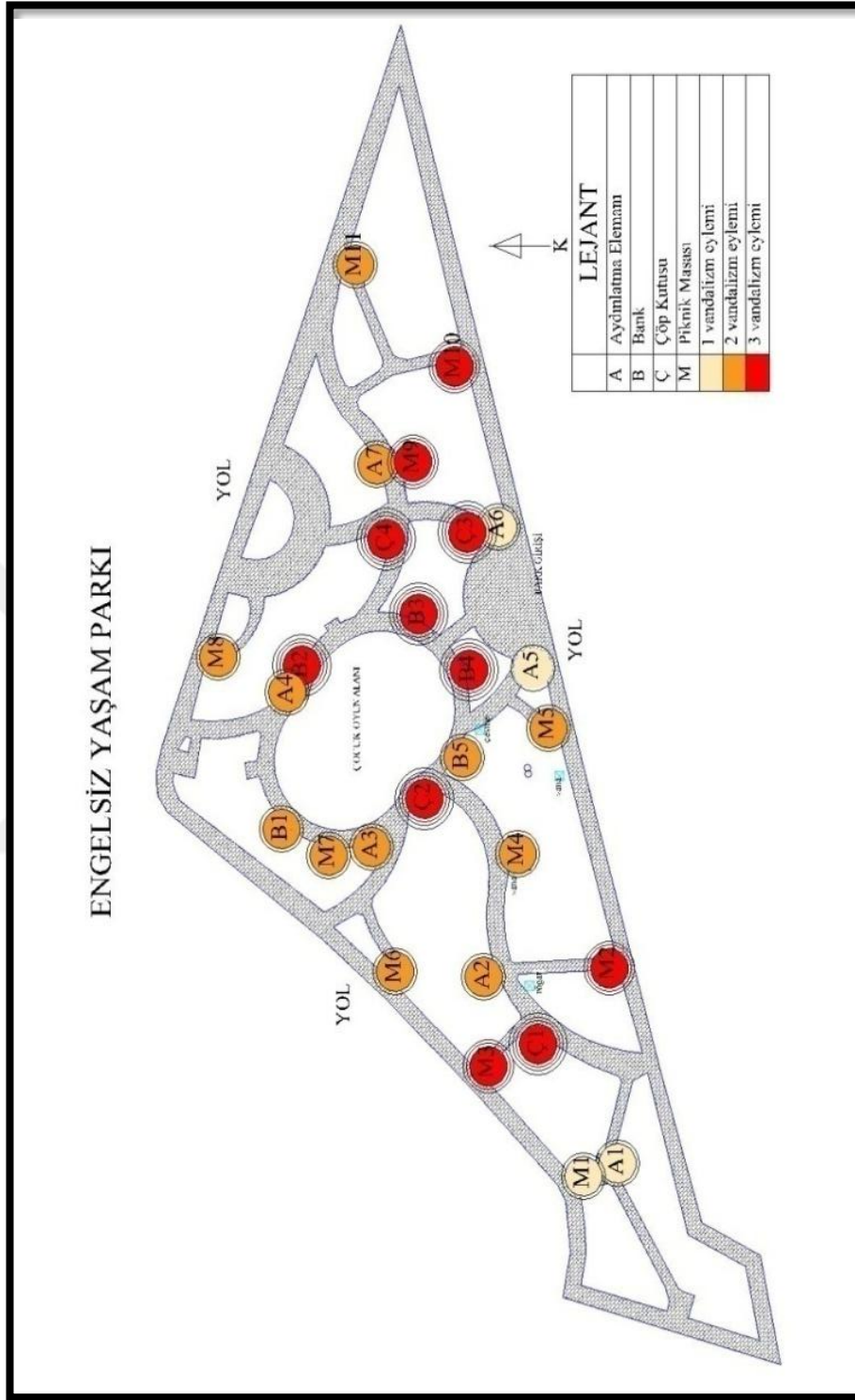
Şeyh Şamil Parkında en çok vandalizm şiddetine uğrayan donatı elemanı çizelgede görüldüğü gibi oyun grubudur. Bütün vandalizm eylem türü gerçekleşmiştir. Şeyh Şamil Parkında aydınlatma elemanlarında herhangi bir vandalizm eylem türü gözlemlenmemiştir. Çöp kutuları, banklar ve masalarda vandalizm eylem türlerinden en az birinin gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Toplam 14 adet donatı elemanından yalnızca 2 adet donatı elemanı vandalizme uğramamıştır. Yüzdelik verildiğinde Şeyh Şamil Parkının vandalizm yoğunluğu % 85.5 olarak belirlenmiştir.

Bitkilerde ve aydınlatma elemanlarında herhangi bir vandalizm eylemi görülmemiştir.

Şekil 4. 6. Şeyh Şamil Parkı Vandalizm Yoğunluğu Grafiği

4.2. Engelsiz Yaşam Parkı

Şekil 4. 7. Engelsiz Yaşam Parkı'nda Yer Alan Donatı Elemanlarında Meydana Gelen Vandalizm Eylemlerinin Dağılımı (Autocad, 2013)

Engelsiz Yaşam Parkı içerisinde yer alan banklar, aydınlatma elemanları, piknik masaları ve çöp kutularında meydana gelen vandalizm eylem türleri ve hangi gözlemlerde meydana geldiği arazi çalışmaları sonucunda oluşturulan çizelgelerde gösterilmiştir. Çizelge 4.5’de Engelsiz Yaşam Parkı donatı elemanlarının fiziksel özellikleri verilmiştir.

Park, mahalle halkının kullanımı dışında evre okullardaki öğrencilerin gelmesi ve hastaneye gelen hastaların gerek çocuklarını getirmesi gerekse kendilerinin kullanımlarından dolayı yoğunluk göstermektedir. Parkın İçerisinde 1 adet oyun grubu, 5 adet bank, 11 piknik masası, 4 çöp kutusu, 7 aydınlatma elemanı vardır(Çizelge 4.2)

Şekil 4.7’da konumlarına bağlı olarak banklarda meydana gelen vandalizm eylemleri gösterilmiştir. Park içerisinde en fazla vandalizme uğrayan banklar, yapılan gözlemler sonucu B3, B4 kodlu banklardır. En az zarar gören B1, B2 ve B5 kodlu bankların oyun grubu çevresinde yer aldıkları tespit edilmiştir. Yüksek oranda vandalizm eylemlerine uğramış olan bankların park içerisindeki konumlarına baktığımızda birbirlerine yakın konumlarda yer aldıkları gözlemlenmiştir. Bu kapsamda üzerinde vandalizm eyleminin gerçekleştiği bir bankın kullanıcılar üzerinde uyandırdığı tahrik edici etkisi nedeniyle yakın çevresinde yer alan diğer donatı elemanının da vandalizm eyleminden etkilendiği gözlemlenmiştir.

Yapılan gözlemlerde bu parkta vandalizmi yoğun olmadığı gözlenmiştir. Parkın çevresinde bir adet okul ve hastane bulunmaktadır.Vandalizm çeşitleri: yakma, karalama,çizme,kazıma,kırma,boyama olmuştur. Bitkilerde Vandalizm görülmemiştir. Ancak parkta ara yollarda çimlere yoğun basmadan dolayı gözlenen bir bozukluk oluşmuştur (Şekil 4.11.). Kullanıcılar mevcut yolu kullanmak istemeyip kendilerine çim üzerinde yol oluşturmuşlardır.

Şekil 4.10. da çöp kutularında oluşan vandalizm ise kazıma, boyama dışında vandalizm eylemi görülmemiştir. Aydınlatma elemanlarında herhangi bir zarar gözlenmemiştir. Bunun nedeni bu parkın konumu,parkın isminden de anlaşılacağı gibi hassasiyet duygusu ve sahiplenme duygusu bu parkta daha fazladır.

Parkın ana cadde üzerinde yer almasından dolayı vandalizm eylemi çok gözlemlenmemiştir. Piknik masaları engellilere uygun bir şekilde yapılmıştır. Bu nedenle piknik masalarında çizme ve karalama dışında vandalizm eylemi görülmemiştir (Şekil.4.9).

Şekil 4. 8. Engelsiz Yaşam Parkı'nda Yer Alan Donatı Elemanlarında Meydana Gelen Vandalizm Eylemlerinin Dağılımı (Autocad, 2013)

Şekil 4. 9. Engelsiz Yaşam Parkı'nda yer alan M2 kodlu masada belirlenen zararlar (2018)

Şekil 4. 10. Engelsiz Yaşam Parkı'nda yer alan Ç2 ve Ç4 kodlu çöp kutusunda belirlenen zararlar (2018)

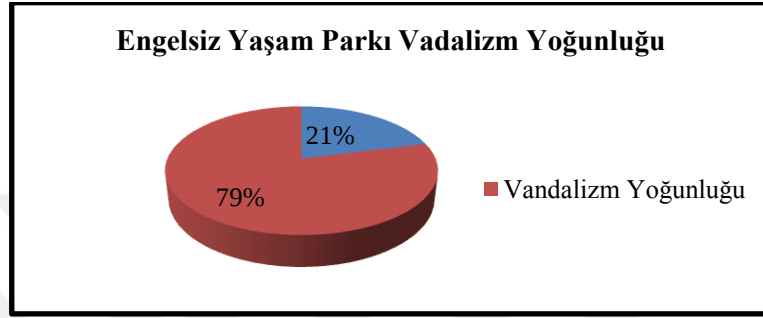

Şekil 4. 11. Engelsiz Yaşam Parkı’nda yer alan bitkilerde belirlenen zararlar (2018)

Çizelge 4.4. Engelsiz Yaşam parkı Vandalizm eyleminin donatılar üzerindeki dağılımı ve vandalizm yoğunluğu analiz formu

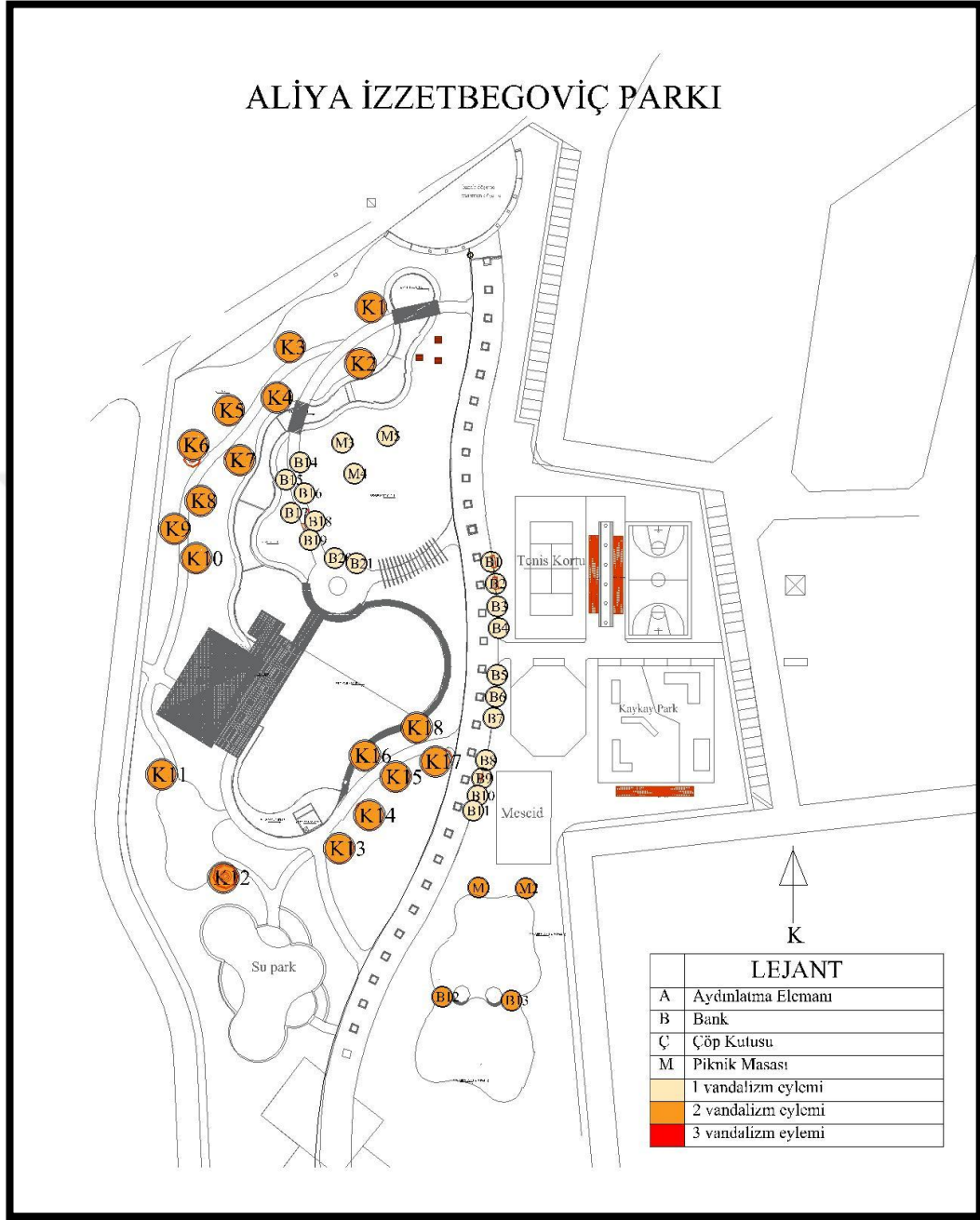
Eylem Türü	Bank	Piknik Masası	Çöp Kutusu	Oyun Grubu	Aydınlatma elemanı
Kazıma	5	8	3	1	
Yazma	3	3	1	1	
Yakma			3		
Sökme	4	5			
Kırma	1	5			
Çizme	3	3		1	
Oyma					
Boyama			1	1	1
Toplam bank sayısı	5	11	4	1	7
Zarar gören malzeme sayısı	5	11	3	1	1

Engelsiz Yaşam Parkında en çok vandalizm şiddetine uğrayan donatı elemanları Çizelge 4.4 'de görüldüğü gibi piknik masaları, çöp kutuları ve banklardır. Bütün vandalizm eylem türü gerçekleşmiştir. Engelsiz Yaşam Parkında aydınlatma elemanlarında yalnız bir tanesinde ve bir vandalizm eylem türü gözlemlenmemiştir. Toplam 28 adet donatı elemanından yalnızca 6 adet donatı elemanı vandalizme uğramamıştır. Yüzdelik verildiğinde Engelsiz Yaşam parkının vandalizm yoğunluğu %79 olarak belirlenmiştir.

Şekil 4. 12. Engelsiz Yaşam Parkı Vandalizm Yoğunluğu Grafiği

4.3. Aliya İzzetbegoviç Parkı

Şekil 4. 13. Aliya İzzetbegoviç Parkı'nda yer alan donatı elemanlarında meydana gelen Vandalizm eylemlerinin dağılımı (Autocad, 2013)

Aliya İzzetbegoviç Parkı 40.000 m² lik geniş bir alana sahiptir. Bulunduğu konum itibariyle şehrin batısında yoğun yaşam alanlarının ortasında olmasıyla kullanıcıların dikkatini üzerine çekmiştir. Bu park yapılan gözlemler sonucu yaz mevsiminde gündüz ve akşamın geç saatlerine kadar ziyaretçisinin olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle donatı elemanlarının insanlar tarafından daha sıklıkta kullanılmakta olduğu söylenebilir. Parkın

yeni olması ve konumu nedeniyle bir hareketlilik yaşanmakta olup bu nedenle daha sıklıkla vandalizme maruz kalacağı düşünülse de yapılan gözlemlerde vandalizmin az olduğu gözlemlenmiştir. Şekil 4.13'de de gösterildiği gibi zarar gören kent mobilyaları proje üzerine işlenmiştir. En çok zarar gören banklar B1, B2, B3, B5 olarak gözlenmiştir. Bunun nedeni çoğunlukla gençlerin kullandığı spor alanlarına yakın olması ve ana aksın kenarında bulunmasıdır. Hemen hemen bütün banklarda çizilme, kazıma görülmüştür. Gençlerde sahiplenme duygusu bu parkta da yoğun olarak gözlenmiştir.

Parkın geniş yüzey alanı olması çok geniş yeşil alana sahip olması parkı dikkat çekici hale getirmiştir. Vandalizm'in az olmasının nedenlerinden biride bulunduğu mahallenin eğitim seviyesi ve kullanan insanların şehrin doğusundan daha bilinçli olması ve sahiplenme duygusunun daha çok olması olabilir.

Aydınlatma elemanları ve çöp kutusunda herhangi bir zarar gözlenmemiştir (Şekil 4.14, Şekil 4.15). 3 Farklı tip ve çok sayıda aydınlatma elemanı kullanılmış parkın aydınlatılması sağlanmıştır. Kullanılan bitkilerin bakımları iyi yapılmaktadır bitkilerde de herhangi bir zarar gözlemlenmemiştir.

Şekil 4. 14. Aliya İzzetbegoviç Parkı'nda Yer Alan Bank Ve Çöp Kutusunda Yapılan Gözlemler (2018)

Şekil 4. 15. Aliya İzzetbegović Parkı'nda yer alan aydınlatma ve farklı model bankta yapılan gözlemler (2018)

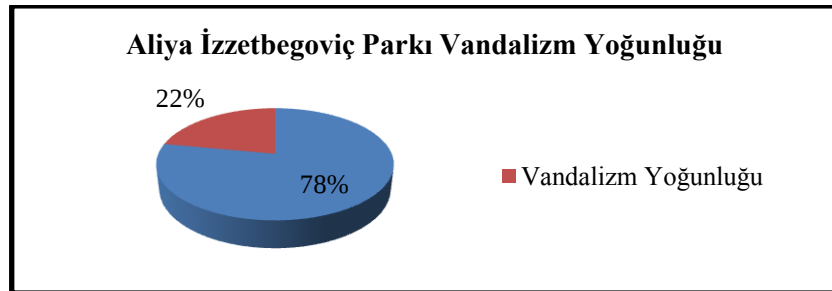

Şekil 4. 16. Aliya İzzetbegović Parkı'nda yer alan bitki ve yeşil alanlarda yapılan gözlemler (2018)

Çizelge 4.5. Aliya İzzetbegoviç parkı Vandalizm eyleminin donatılar üzerindeki dağılımı ve vandalizm yoğunluğu analiz formu

Eylem Türü	Bank	Piknik Masası	Çöp Kutusu	Oyun Grubu	Aydınlatma elemanı
Kazıma	10	10	6	1	
Yazma	5	6		1	
Yakma					
Sökme					
Kırma					
Çizme	10			1	
Oyma					
Boyama			1	1	
Toplam bank sayısı	40	35	25	3	150
Zarar gören malzeme sayısı	25	16	6	2	

Aliya İzzetbegoviç Parkında en çok vandalizm şiddetine uğrayan donatı elemanları Çizelge 4.5'de görüldüğü gibi piknik masaları, çöp kutuları ve banklardır. Zarar gören donatı elemanları üzerinde Vandalizm eylem türlerinden birkaçı gerçekleşmiştir Aliya İzzetbegoviç Parkında aydınlatma elemanlarında vandalizm eylem türü gözlemlenmemiştir. Toplam 223 adet donatı elemanından 174 adet donatı elemanı vandalizme uğramamış, 49 donatı elemanı vandalizm eylemine maruz kalmıştır. Yüzdelik verildiğinde Engelsiz Yaşam parkının vandalizm yoğunluğu % 22 olarak belirlenmiştir.

Şekil 4. 17. Aliya İzzetbegoviç Parkı Vandalizm Yoğunluğu Grafiği

4.4. Trabzon Caddesi

Trabzon Caddesi Kahramanmaraş kent merkezinin yayalar ve araçlar tarafından kullanılan en işlek caddesidir. 2367 m uzunluğunda olan cadde üzerinde banklar, çöp kutuları, aydınlatma direkleri ve çiçek kasaları bulunmaktadır.

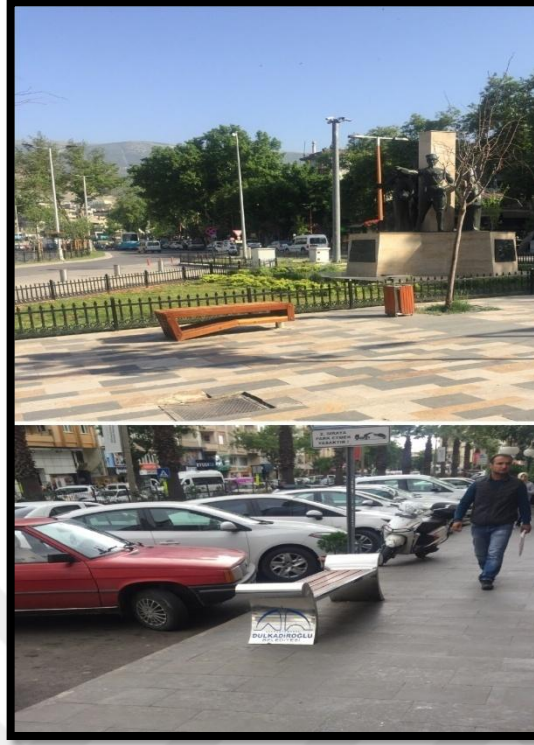
Söz konusu alanda konumlandırılmış kentsel donatı elemanlarının zarar gördüğü saptanmıştır. (Şekil 4.18, Şekil 4. 20). Kullanıcılar tarafından bitki kasalarının çöp kutusu gibi kullanıldığı tespit edilmiştir.

Vandalizm etkilerinin bu alanda daha çok bitki kasaları ve çöp kutuları olduğu tespit edilmiştir. Kentsel ve bitkisel donatılara zarar verme eylemleri mevsimsel olarak bakıldığında burada dört mevsimde aynı oranda arttığı görülmüştür. Bunun nedeni Trabzon Caddesinin merkezi konumda olması ve yaz kış insanların kullanımının yoğun olmasıdır.

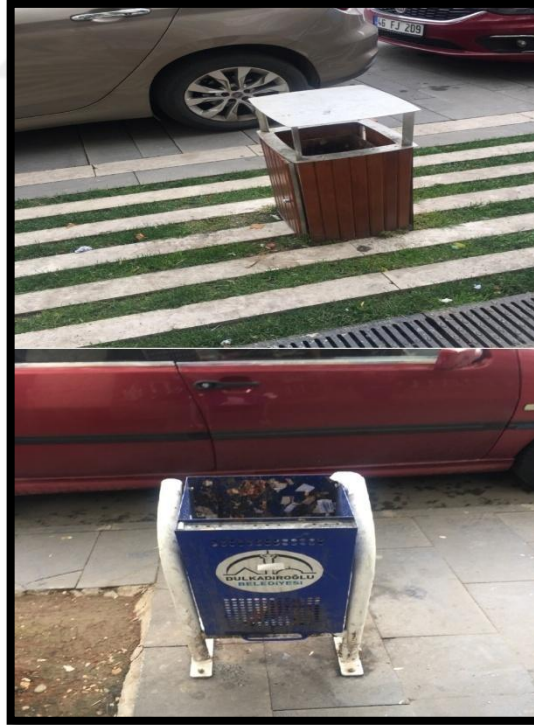
Saksıların hemen hemen hepsinin içerisinde sigara izmariti bulunmaktadır. Bunun nedenine çöp kutusu sayının az olması denilebilir ancak az olan çöp kutuları da tahrip edilmiş hatta bazıları kullanılamaz duruma gelmiştir. (Şekil 4. 20). Tamamen Trabzon caddesinin görüntü kalitesini düşürmüştür. Daha çok vandalizm çöp kutusu ve saksılarda meydana gelmiştir.

Şekil 4. 18. Trabzon caddesinde bulunan saksılarda yapılan gözlemler (2018)

Şekil 4. 19. Trabzon caddesinde bulunan banklarda yapılan gözlemler (2018)

Şekil 4. 20. Trabzon caddesinde bulunan çöp kutusunda yapılan gözlemler (2018)

Şekil 4. 21. Trabzon Caddesinde Bulunan Aydınlatma Elemanlarında Yapılan Gözlemler (2018)

4.5.Azerbaycan Bulvarı

Azerbaycan Bulvarı 1345 m uzunluğunda, kentin kuzey ve güney yönünde yer alır ve kuzeyde Kıbrıs Meydanı'na ulaşan bölümde Trabzon Caddesi ile birleşmektedir. Bu alanda kullanılan kentsel donatı elemanlarının sayısının az olduğu belirlenmiştir. Orta refüjde kullanılan bitkiler, bazı alanlarda yer alan bitki kasaları, çöp kutuları ve otobüs durakları mevcuttur.

2016 yılında yapılan araç yolu genişletmesinden dolayı orta refüj daraltılmış, bunun sonucu olarak yetişmiş ağaçların köklerinin zayıflamasından dolayı devrilmişlerdir. Bu kayıpların çözümü olarak ağaçların gövdeleri bitki kasaları ile desteklenmiştir. Bu kasalara mevsimlik bitkiler dikilmiş ancak bazı yayalar yaya geçidini kullanmak yerine bu saksılar arasından geçmeye çalışarak bu bitkilerden aldığı gözlemlenmiştir. Büyükşehir Belediyesi sürekli yeni bitkilerle refüjü desteklemişse de yayalar yine bitkiler arasından geçmeyi tercih etmişlerdir. Bunun nedeni uzun mesafe de az sayıda yaya geçidinin bulunması olabilir.

Caddenin Trabzon caddesiyle kesiştiği köşede ağaç altı ızgara kullanılmış içerisi tamamen sigara izmariti ile doldurulmuştur.

Şekil 4. 22. Azerbaycan bulvarında bulunan çöp kutusunda yapılan gözlemler (2018)

SONUÇ

Modern yaşamda kent mobilyaları yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiş ve ne yazık ki aynı zamanda kentteki suç eylemlerinin vazgeçilmez hedefi de olmuşlardır. Bu çalışma kapsamında, Türkiye'de her yıl giderek artan, maddi ve manevi kayıplara neden olan vandalizm olgusu, günümüzün kentsel tasarım ve ürün tasarımı çerçevesinde, Kahramanmaraş kentinden örnekler ve uygulamalar ile birlikte ele alınmaktadır.

Çalışma kapsamında farklı bölgelerden üç park ve iki ana cadde seçilmiştir. Vandalizm yoğunluğu sıralaması; %85.5 Şeyh Şamil parkı, %79 Engelsiz Yaşam parkı, %22 Aliya İzzetbegoviç parkı olarak sıralanmaktadır. Üç park üzerindeki vandalizm belirleme çalışmaları sonucunda en yüksek vandalizm yoğunluğu Şeyh Şamil parkında gerçekleştiği gözlemlenmiştir. En çok vandalizm şiddetinin uygulandığı donatı elemanları ise banklar ve oyun grubu olduğu Çizelge 4.3 üzerinden görülmektedir. Zarar gören banklar kompozit malzemeden imal edilmiştir. Şeyh Şamil Parkında vandalizm şiddetinin yüksek olmasının nedenleri;

1. Sosyo ekonomik durumu; Sosyo ekonomik durumu belirleyen faktörlerin Şeyh Şamil parkında yetkililerden alınan bilgiye göre, işsizlik sorunun ve gelir düzeyinin düşük olduğu öğrenilmiştir. İşsizlik oranı yüksek, eğitim durumu düşüktür. Vandalizm genellikle, sosyo ekonomik yönden bakıldığında gelişmemiş yerlerde bölgelerde daha fazla görülmektedir

2. Mekansal Özellikler; Mekanın tasarım biçimi, kent merkezine uzaklık, aktivite alanının az olması ve seçenek olmaması gibi nedenler söylenebilir. Park تنها bir bölgede kalmış ve yetersiz aydınlatma, mekana ulaşım gibi nedenlerle vandalizm eylemine maruz kalmıştır.

3.Sosyo psikolojik nedenler; Bireyin hayatı, ailesi, arkadaşları, okulu, içinde bulunduğu toplum ve serbest zamanı vandalizm yönelik tutumlarını etkilemektedir. Topluma karşı kızgınlık, can sıkıntısı, yalnızlık, disiplin problemleri, kişisel problemler, alkol-uyuşturucu alışkanlığı ve arkadaş baskısı vb. nedenler vandalizm giden bir davranış bozukluğuna yol açmaktadır. Bunların yanı sıra ergenlik döneminde olan gençlerde birbirini taklit etme ve yarışa girme duygularının da vandalizmde etkili olduğu söylenebilir. Şeyh Şamil parkında gözlemler sonucu gençlerin bağımlılık yapan zararlı madde kullanımı sorunlarının fazla olduğu görülmektedir.

4. Donatı elemanlarının bakım eksikliği; Gözlemler sonucunda parkların genel olarak bakım sıklığının az olduğu gözlemlenmiştir. Bakım yapılırken malzeme farklılığı gibi nedenler de donatı elemanının görsel kalitesini düşürdüğü görülmüştür.

Vandalizm şiddeti sıralamasında Şeyh Şamil parkından sonra Engelsiz Yaşam parkı gelmektedir. Bu parktaki vandalizm yoğunluğu Şeyh Şamil parkından daha az olarak gözlemlenmiştir. Vandalizm şiddetinin en çok yaşandığı donatı elemanı kompozit malzemeden üretilmiş banklar ve ahşap malzemeli piknik masaları olduğu Çizelge 4.4 üzerinden görülmektedir. Engelsiz yaşam parkındaki vandalizmin nedenleri ise;

1. Mekansal özellikler ; Ana cadde üzerinde yer alması ve yoğun bir kitlenin bu parkı kullanması nedeniyle alanın yetersiz kalması, Parkın tasarımından kaynaklanan aktivite yetersizliği neden olarak sayılabilir.

2. Sosyo psikolojik nedenler ; Yine Şeyh Şamil parkında olduğu gibi gençlerde topluma karşı kızgınlık, can sıkıntısı, bağımlılık yapan zararlı madde alışkanlığı gibi nedenler bu parkta da gözlemlenmiştir.

3. Güvenlik sorunu; Ana cadde üzerinde olması , ulaşımın kolay olması ve yoğun kullanılması nedeniyle güvenlik yeterli seviyede değildir.

4. Donatı elemanlarının bakım eksikliği; Gözlemler sonucunda parkların genel olarak bakım sıklığının az olduğu gözlemlenmiştir. Bakım yapılırken malzeme farklılığı gibi nedenler de donatı elemanının görsel kalitesini düşürdüğü görülmüştür.

Araştırma alanını oluşturan parklardan Aliya İzzetbegoviç parkı vandalizm şiddeti en az yaşanan parkıdır. Bunun nedeni ise parkın bulunduğu konum ve mekansal özelliklerdir. Park kentin batısında gelir seviyesi ve eğitim seviyesi diğer parkların ter aldığı mahallelere kıyasla daha yüksek olan bir mahallede yer almaktadır. Kentin bu bölgesi hızlı bir gelişim göstermektedir. Şeyh Şamil parkı ve Engelsiz Yaşam parkı kentin çarpık kentleşmenin çok olduğu gelişiminin yavaş olduğu doğu bölümünde yer almaktadır.

Sosyo ekonomik yönden bakıldığında gelişmemiş yerlerde işsizlik sorununun çok ve gelir düzeyinin düşük olduğu yerlerde vandalizm yüksek oranda gerçekleşmektedir. Bu nedenle Aliya İzzetbegoviç parkı gözlemlenirken bu nedenlerin baskın olduğu görülmektedir.

Park kat adedinin fazla olduğu binalar arasında, yoğun işleyen cadde üzerinde konumlanmaktadır. Geniş alana sahip olması, çeşitli ve cazip aktivitelerin bulunması ve gençlerin dikkatini bu yönüyle çekmesi nedeniyle vandalizm daha az olduğu gözlemlenmiştir. Aydınlatma elemanları ile yoğun aydınlatma yapılmış ve güvenlik sorunu orada bulunan restoran ile çözümlenmiştir.

Araştırma alanlarımızdan olan iki ana cadde Kahramanmaraş kentinin merkezinde yer alır ve en işlek caddelerdir. Merkezde bulundukları için bütün kentin birleşme noktası olmuşlardır. Bu yüzden yüzlerce farklı insan bu caddeyi kullanmaktadır.

Cadde üzerinde belirlenen vandalizm eylemleri; Bitki kasalarının çöp kutuları gibi kullanılması, ağaç altı ızgaralarına sigara izmariti gibi çöplerin atılmasıdır. Genel olarak gözlemler sonucu aidiyet ve sahiplenme duygusu olmayan insanların çevrelerine zarar verdiği saptanmıştır. Ayrıca diğer bir neden ise caddeler üzerindeki donatı elemanlarının bakımlarının yetersiz olmasıdır. Bu yetersizlik çevreye zarar veren insanların vandalist eylemlerine devam etmesine olanak sağlamış ve engelleyememiştir. Çünkü bakımsız donatı elemanları vandalizme karşı istek uyandırmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma ile yukarıda belirtilen sonuçlara ulaşılmış ve öneriler sunulmuştur.

Kent mobilyaları kazalara ve doğa koşullarına karşı dayanıklı ve sağlam olmalıdırlar. Yerleştirilecekleri konumlarda alanların iklim koşulları iyi bilinmeli ve bilinçli malzeme seçilmelidir. Kent içerisinde küçük ölçekli kazalara karşı ise dayanıklı ve kolayca hasar görmeyecek şekilde sağlam olmalıdırlar. Bazı insanlar kazaların dışında bilinçli olarak kentsel donatı elemanlarına zarar verme isteğindedirler ve bu isteği eyleme geçirirler. Yapılan bu eylemlere karşı kent mobilyalarının kentsel mekânlarda daha uzun kullanılabilmesi için hem teknik özelliklerle hem de gerçekleştirilen tasarımlarla iyi düşünülüp etüt edilmeleri gerekir.

Ancak vandalizm sadece bir çevre veya ürün tasarımı sorunu değil, ayrıca sosyal, psikolojik, ekonomik, altyapısal, eğitimsel, kültürel ve yönetsel koşullar bağlamında artan veya azalan eğilim gösteren, oldukça geniş bir açıdan bakılması gereken bir olgudur.

Vandalizm sonucu belirlenen tahrip miktarı, toplumsal şiddetin ekonomik boyutlarını belirlemesi için yerel yönetimlerin veya ilgili kurumların, bakım, onarım ve yenilemenin oluşturduğu maliyet tablolarını her yıl belirleyip ve raporlar hazırlamalıdır.

Ülkemizde vandalizmin ekonomik açıdan oluşturduğu sıkıntıya bakılacak olursa, bu konuda henüz kapsamlı istatistiksel bir çalışma ve buna bağlı olarak bütçe oluşturma çalışmalarının yapılmadığı görülmüştür. Vandalizm eylemi, sadece maddi açıdan değil, insan hayatı için oluşturduğu tehlike açısından da incelenmelidir; zira vandalizm kentsel hizmetlerin azalmasına, günlük hayatın kalitesinin düşmesine neden olarak kentte suç işlenmesine karşı duyulan korku ve endişeyi de artırmaktadır.

Kentsel mekanların içerisinde yer alan tüm donatıların korunması gerektiği açıktır. Bunun nedeni mekanların kalitesinin ve yaşanabilirliğinin devamlılığını sağlamaktır. Bunun

için sorunlar mutlak sınırlar içine alınmalı, çok iyi tanımlanmalıdır. Bu sorun tanımlamaları, tasarımcılara yeni ürün fikirleri için ışık tutacaktır.

Türk ceza kanununda da suç olarak mala zarar verme de kabul edilmiş ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Özel Hükümler" isimli ikinci kitabının , "Kişilere Karşı Suçlar" başlıklı ikinci kısmının onuncu bölümü olan "Mal Varlığına Karşı Suçlar" kapsamı içinde 151. ve 152. maddelerde düzenlenmiştir. 151. madde metni şu şekildedir: Madde 151 - (1) Başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılamaz hâle getiren veya kirleten kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan üç yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

Kanuni düzenleme dikkatle incelendiğinde mala zarar verme suçu başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkmak, yok etmek, tahrip etmek, bozmak, kullanılamaz hâle getirmek veya kirletmek şeklinde tanımlanabilir.

Vandalizmde mala zarar verme olarak tanımlanabildiğinden Türk Ceza Kanunu'ndaki mala zarar verme suçuna girmektedir. Bu nedenle bunun daha çok ön planda olması gerekmektedir. Topluma eğitimler verilmeli, bu eğitimlerde vandalizmin suç olduğu karşılığında yasalarda belirtildiği gibi cezalar alınabileceği belirtilmelidir. Belediyelerimiz tarafından da kamusal alandaki vandalizm hakkında okullara seminer, eğitim vb. sunumlarla verilen zararı, maddi ve manevi kayıplarımızı öğrencilerle paylaşmalı kamusal alanın sahiplenilmesinin gerekliliğinin önemini anlatmalılardır. Vandalizm konusunun bu alanı kullanan vatandaşlara toplanan veriler ışığında anlatmak, onları bilinçlendirmek daha etkili ve kalıcı olabilir.

Daha sonra eğitim üzerinde durulmalı kamu malına zararının olumsuzluklarını okullarımızda, evimizde çocuklarımıza aşılmalı bilinçlendirmeliyiz.

Kullanıcılara bu konuda eğitim verilmesi ve kentli bilincinin oluşması, kente sahip çıkma düşüncesinin de yerleşmesini sağlayacaktır. Kentler orada yaşayan insanların eğitim ve kültür seviyesi ile beraber estetik ve zevk anlayışlarını yansıtır. Uygar kentli toplumunu oluşturmada, yerel yönetimlere, eğitim kurumlarına ve gönüllü toplum kuruluşlarına büyük görevler düşmektedir.

Kamu mekanlarına korunabilmesi ve gereken ilginin gösterilmesi için, kamu mekanları tasarımına daha çok önem verilmeli ve çok ayrıntılı düşünülmelidir. Bu konularda eğitim veren bir enstitünün veya ilgili bölümlerin kurulması, kent yaşamını ve

çevreyi düzenleyici bir otoritenin kurulması, kentsel alan düzenleme politikalarının geliştirilmesi ve tanımının yapılması bu konuda çözüm olabilir.

Kent donatı elemanlarının kullanımı ve bakım onarımının vandalizm eylemlerinin azalmasında önemli bir etken olduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin bu çalışmaları düzenli ve sürekli aralıklarla yapması vandalizmin azalması için alınacak önlemlerden birisidir.

Gözlemler sonucu kentsel donatı elemanlarının üretildikleri malzemeler (ahşap, metal, kompozit vb.) ayırt edilmeksizin vandalizme maruz kalıp zarar gördükleri saptanmıştır. Tasarımcıların, kentsel donatı elemanları tasarım sürecinde seçilecek malzeme, renk ve formların insan üzerindeki etkisini de düşünerek donatı elemanlarını tasarlamaları gerekmektedir.

Vandalizm eylem türünün ortaya çıkmasında donatı elemanlarının malzemeleri önemli etkiye sahiptir. Ahşap malzemeye sahip donatı elemanlarında kazıma, yazma, yakma, çizme ve boyama eylemleri diğer malzemelere göre en yüksek oranda gerçekleşmiştir. Metal malzemeye sahip donatı elemanlarında sökme ve kırma eylemi en yüksek oranda gerçekleşirken Ahşap-Metal malzemelerde oyma eylemi en yüksek oranda gerçekleşmiştir. Donatı elemanlarının tasarımında kullanılan diğer bir malzeme olan kompozit, taşıdığı karakteristik özellikleri ile diğer malzemelere göre birçok avantajları bulunmaktadır; uzun ömürleri, yüksek kimyasal ve mekanik dayanımları, hafif olmaları gibi pek çok üstün özelliklerinden dolayı tercih edilmektedirler. Ayrıca kompozitlerin çevre şartlarına karşı korozyona en az uğrama özelliğinden dolayı da ahşap ve metal ürünlere göre daha çok tercih edilmesinin nedenidir.

Vandalizm eylemlerinin çok fazla meydana geldiği alanlarda özellikle belirli bölgelerde yer alan parklarda güvenlik önlemleri arttırılmalıdır. Örneğin, parklara güvenlik görevlisi yerleştirilmesi, kamera sisteminin kurulması, etrafının tel örgülerle çevrilmesi veya görsel kontrolün sağlanması amacıyla büfe gibi satış birimlerinin yerleştirilmesi vandalizm eylemlerini azaltıcı önlemlerdir.

Kentsel yeşil alanlar içerisinde yer alan parklarda oluşan vandalizm eylemleri, parklardaki donatı elemanlarının estetik ve fonksiyonel özelliklerinin kaybolmasına neden olmaktadır. Bu nedenle gerek planlama ve tasarım aşamasında alınabilecek önlemlerle gerekse de yapılan uygulamalardan sonra bakım ve onarım çalışmaları ile düzeltilmeye çalışılması vandalizm eylemlerini büyük oranda azaltacaktır.

Aydınlatma elemanları ve çöp kutuları belirlenen standartlara uygun bir şekilde zemine sabitlenerek monte edilmelidir. Banklarda ve piknik masalarında donatıların bağlantı noktalarında bulunan elemanlar sağlam bir şekilde sabitlenerek monte edilmesi ve gizlenmesi ile meydana gelen sökme eylemlerine karşı alınabilecek önlemlerdendir.

Parklar, kent içerisinde insanların gezip dolaştığı, eğlendiğı ve dinlendiğı alanlardır. Bu nedenle yukarıda belirtilen araştırma sonuçları ışığında donatı elemanlarında estetik ve işlevselliğı sürdürülebilir hale getirebilmek amacıyla vandalizm eylemlerine karşı yapılacak bütün önlemler alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akyol, E., 2006. Kent Mobilyaları Tasarım ve Kullanım Süreci. Yüksek Lisans Tezi İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İstanbul.
- Alkay, E. ve Ocakcı, M. 2003. Kentsel Yeşil Alanların Ekonomik Değerlerinin Ölçülmesinde Kullanılabilecek Yöntemlerin İrdelenmesi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Planlama, Tasarım Dergisi, 2 (1): 60-68.
- Askan, G., 2013. Erzincan Kenti Açık-Yeşil Alanlarında Kullanılan Bitkisel Materyallerin Belirlenmesi.Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- Burcu, E., Danacıoğlu, N. ve Vazsony, A. 2007. Arkadaş Grubuna Sahip Olmaya Verilen Önemin Gençlerin Vandalizm'i Üzerindeki Etkisi. Edebiyat Fakültesi Dergisi, 24 (2): 23-44.
- Çelik, E., 2013. Esen yurt İlçesinde Yapılan Peyzaj Uygulama Çalışmalarının Yapısal Peyzaj ve Kent Mobilyaları Açısından İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi. İstanbul.
- Dilik, T., 2011. Kent Mobilyalarında Ahşap Kullanımı Üzerine İncelemeler. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul, 169 s.
- Dinçtürk, S., 2007. Türkiye'de Vandalizm'in Sosyal, Ekonomik ve Psikolojik Boyutları. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar Üniversitesi Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar.
- Doğan, C. 2007. Türkiye Stadyumları Oturma Elemanı Tasarımında Sorunlar ve Bir Çözüm Önerisi. Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, 123 s.
- Erkan, N.Ç. 2005. Yaşam Kalitesini Etkileyen Bir Faktör: Kentsel Vandalizm. TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, ss. 309-316, İstanbul.
- Fettah, E., 2005 İletişime Yönelik Kent Mobilyaların Kentsel Açık Alanlardaki Etki Değerlendirmesi.Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

- Feyizoğlu, S., 2008. Kent Mobilyalarının Kentsel Mekanlarda Yeri ve Oluşum Süreçlerinin İrdelenerek Sınıflandırılması. Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Gölbaşı, S., 2007. Kentleşme ve Suç: İstanbul'un Kentleşme Süreci ile Suçluluk Arasındaki İlişkinin Kuramsal Analizi. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı. İstanbul.
- Keleş, R. 1980. Kentbilim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 196 s.
- Kurşun, P. ve Yılmaz, H. 2003. Erzurum Kent Bütününde Donatı Elemanlarının Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi, 34 (4): 345-351.
- Kahramanmaraş'ın Nüfusu Yıllara Göre Artışı. Erişim Tarihi 15.05.2019, Erişim Adresi: <https://www.nufusu.com/il/kahramanmaras-nufusu>.
- Kahramanmaraş Kent Meydanı Ve Yakın Çevresi Yolları Düzenleme Projesi Erişim Adresi: [https:// www.kahramanmaras.bel.tr](https://www.kahramanmaras.bel.tr). Erişim tarihi: 15.10.2018
- Leboyer, C., 1984. Vandalism Behaviour And Motivations, North-Holland, Amsterdam Newyork-Oxford, sf.10
- Olgun, R., 2013. Kentsel Yeşil Alanlarda Vandalizm ve Olası Tasarım Çözümlerinin Antalya Örneğinde İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Antalya.
- Öğülmüş, S. 2000. Tahripçilik (Vandalizm). Düşük Yoğunluklu Bir Sapma. Polis Bilimleri Dergisi, 2 (7-8): 73-86.
- Roos, H.E. 1992. Vandalism as a Symbolic Act in "Free Zones", United States Department of Agriculture Forest Service, General Technical Report PNW-QTR-293 November, pp. 71- 87.
- Sarıtaş, E. 2009. Türk Ceza Hukuku'nda Mala Zarar Verme Suçu Ve Kriminolojik Açidan Vandalizm. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı.
- Tarakçı, N., 2003. Kentsel Çevrede Vandalizm: Vandalizm'in Bank Tasarımına Etkileri Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İstanbul.

- Türkoğlu, G. (1991). “Vandalizm ve Kent Mobilyası”. Kamu Mekânları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu. 15–16 Mayıs 1989. İstanbul:MSÜ.
- U.S. Departman of Justice. 1998. December. Youth in Action, Wipe Out Vandalizm And Grafiti. [https:// www.ncjrs.gov/pdffiles/94600.pdf](https://www.ncjrs.gov/pdffiles/94600.pdf)
- Yavuz, A. ve Kuloğlu, N. 2010.An Experimental Study On Vandalism: Trabzon parks.Scientific Research and Essays Vol. 5(17), pp. 2463-2471, 4 September. ISSN 1992-2248
- Yıldırım, A. 2000. Kamusal Alanlarda Vandalizm. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Trabzon, 124 s.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, soyadı : Ayşenur Yabasun

Uyruğu : T.C.

Doğum tarihi ve yeri : 25.09.1993 Kahramanmaraş

Medeni hali : Evli

Telefon : 0 (535) 546 74 06

e-posta : aysenur_1002@hotmail.com.

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Lisans	KSÜ/ Peyzaj Mimarlığı Bölümü	2015
Lise	Kahramanmaraş İHL	2011

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2016-HALEN	Dulkadiroğlu Belediyesi	Peyzaj Mimarı

Yabancı Dil

İngilizce